

VESTAGDERMUSEET

VESTAGDERMUSEET
årsmelding 2009

fortidens sjeler går over gulvene våre // en hemmelig forelskelse blir herregårdshistorie // brennende kull, kokende vann, dampende kommer toget // glødende nagler forbinder stål under klinkhammerens slag // vi kan fortelle om den lille byen med de store kunstnerne // ullvarer skapes mellom hendene våre // det magiske berget gir et glimt inn i fortiden // midt i byen, midt i historien, Tatjana og hans kunst

//VEST-AGDER-MUSEET IKS ÅRSMELDING 2009

Innhold	2
Innledning	3
Styrets beretning 2008	5
Vest-Agder-museet IKS	6
Arbeid i faggrupper	11
Formidling	14
Vest-Agder-museet Kristiansand	26
Vest-Agder-museet Gimle Gård	30
Vest-Agder-museet Setesdalsbanen	32
Vest-Agder-museet Sjølingstad Uldvarefabrik	36
Vest-Agder-museet Mandal	40
Vest-Agder-museet Lista	44
Vest-Agder-museet Flekkefjord	48
Revisorberetning	52
Regnskap	53
Noter	56

Foto: Vest-Agder-museet, Anita Nilsen og Arve Lindvig.

// INNLEDNING

Vest-Agder-museet har siden etableringen høsten 2005 arbeidet for å videreutvikle seg som et kulturhistorisk museum under en felles paraply. Gjennom disse årene har vi vært igjennom flere konsolideringsrunder for å se på mulighetene for å etablere ett felles museum sammen med Agder Naturmuseum og Sørlandets kunstmuseum. Den siste konsolideringsrunden ble igangsatt senhøsten 2009. Konklusjonen kom først på nyåret 2010. Vest-Agder-museet og Agder Naturmuseum stilte seg positive til en konsolidering, mens Sørlandets kunstmuseum ikke så seg i stand til å støtte et slikt forslag. Vest-Agder fylkeskommune konkluderer med at det nå ikke vil bli flere runder med konsolidering mellom disse partene.

Vest-Agder-museet har i lenger tid sett behovet for å igangsette en intern organisasjonsgjennomgang og strategiutvikling for å videreutvikle organisasjonen. Vi har gjennom de siste årene samlet tilstrekkelig erfaring til å vite hvilken retning vi bør gå. Det å skulle gjennomføre større organisasjonsmessige grep midt i konsolideringsprosesser har vært en vanskelig utfordring. Det ble likevel initiert oppstart av en slik prosess i 2009. Arbeidet startet opp mot slutten av året og vil bli slutført for sommeren 2010.

Høsten 2009 kom stortingsmelding nr 49. Framtidas museum, Forvaltning, Formidling, Forskning, Fornying. Dokumentet blir en viktig retningsgiver for hvordan Vest-Agder-museet skal utvikle seg i årene som kommer og hvordan vi skal prioritere i arbeidet vårt. Dokumentet er den museumsfaglige forlengelsen av museumsreformen, og ansatte i Vest-Agder-museet har sett frem til å ta fatt på denne delen av reformen.

Årets store milepæl var åpningen av det nye museumsbygget på Nordberg Fort. Vest-Agder fylkeskommune og Farsund kommune har finansiert og stått bak byggingen av denne storstuen og Vest-Agder-museet skal stå for formidlingen her. Åpningen ble foretatt i nydelig vær og hadde stor publikumsoppslutning. Vest-Agder-museet ser frem til å videreutvikle Nordberg sammen med fylkeskommunen og flere andre aktører.

Sommeren 2009 valgte Vest-Agder-museet å legge det årlige store arrangementet "Den store museumsdagen" til arrangementet Frihavnsdagene i Kristiansand. Dette ble et spennende og annerledes arrangement på fiskerikaia i Kristiansand havn. Fokus på sjøfart og havneutvikling ga bud om hvilket potensiale museet har ved å etablere seg på Odderøya og med en kulturhavn i Nodeviga.

Museets årbok for 2009 hadde tittelen Kvinner. Kvinners historier har ofte vært glemt i historiefortellingen, og ved å sette særskilt fokus på deres fortellinger ønsket vi å rette noe på det. Artikkene i årboken er i sin helhet produsert av museets ansatte, noe vi er svært stolte av. Boken kom i ny og forbedret design, og fikk en svært god mottakelse.

2009 har også stått i forskningens tegn. Oppstart av egenfinansiert forskningsprosjekt i profesjonsetikk ved kulturhistoriske museet har gitt svært gode resultater, og skal blant annet resultere i en større utstilling om Sørlandinger og religion i 2010.

Marianne L. Nilsen
Direktør / Vest-Agder-museet

// STYRETS BERETNING 2009

Dette er Vest-Agder-museet IKS sin samlede årsmelding for 2009. Årsmeldingene omfatter både museets administrasjon og avdelinger.

Vest-Agder-museets IKS - organisasjonsform

Museet er organisert som et interkommunalt selskap. Deltakere i selskapet er Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder. Eierandel og deltakeransvar er fordelt slik: Vest-Agder fylkeskommune 50/100, Kristiansand kommune 20/100, og kommunene Flekkefjord, Farsund, Mandal og Vennesla 5/100 hver, og 1/100 hver på kommunene Sirdal, Kvinesdal, Lindesnes, Hægebostad, Audnedal, Lyngdal, Åseral, Marnardal, Søgne og Songdalen.

Representantskap

Representantskapet er Vest-Agder-museets høyeste myndighet, og de deltakende kommuner og fylkeskommunen utøver sin myndighet i selskapet gjennom dette. Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for 4 år og følger den kommunale valgperioden. Det kan foretas nyvalg i perioden. Representantskapet har 16 medlemmer, 1 medlem fra hver deltaker. Representantskapet ledes av fylkesordfører Thore Westermoen. Representantskapsmøtene ble avholdt 9. januar 2009 og 9. juni 2009.

Styre

Vest-Agder-museet IKS har et styre på 9 medlemmer med personlige varamedlemmer. 7 velges av representantskapet, og 2 velges av de ansatte. Valgperioden er 4 år, tilsvarende den kommunale valgperioden.

Styremedlemmer

Styreleder Terje Damman
Nestleder Åse Marie Bue
Berit Eide Johnsen
Harald Sødal
Tobias Oftedal
Aslak Wegge
Tore K Haus
Ansatte representant Inge Eikeland
Ansatte representant Agnete Kjellin

Personlig varamedlemmer

Anne Ma Timenes
Eva Tove Fuglestveit
Erik Müller
Bjørn Danielsen
Antje Dahlgren.
Anette Holst Booth
Jon Kleveland
Thorunn Lunde
Nils Magne Håkegård

Det har vært avholdt 7 styremøter i 2009. Styret har behandlet 45 saker i løpet av året.

// VEST-AGDER-MUSEET IKS

Ansatte

Vest-Agder-museet har ved årsskiftet 43 ansatte, hvorav 22 er kvinner og 21 er menn. Museet hadde 40 årsverk.

Arbeidsmiljø

Det har ikke vært registrert skader eller ulykker i 2009. Etter vår oppfatning er arbeidsmiljøet og den generelle trivselen ved museet god. Sykefraværet har i 2009 vært som følger:

Ordinære sykmeldingsdager	598
Egenmelding	86
Sykt barn	11
Sum	695

Dette gir et totalt sykefravær på 5,7 %.

Arbeid i administrasjonen

Også 2009 var arbeidet i administrasjonen preget av mye arbeid med konsolidering med Agder naturmuseum og botaniske hage, Sørlandets kunstmuseum og Kanonmuseet. I tillegg har avklaringer ifht D/S Hestmanden også lagt beslag på mye tid.

Museets administrasjon ble i 2009 tilført 1 ny stilling. Vi ansatte en regnskapsmedarbeider i 80% stilling isteden for å kjøpe disse tjenestene eksternt. Det ble i 2009 utarbeidet et økonomireglement for å sikre gode rutiner for forsvarlig og effektiv utnyttelse museets verdier. Reglementet er forankret i styret. Det er også lagt ned mye arbeid med å utarbeide et strategidokument på det økonomiske området for å bla få en oversikt over:

1. Den økonomiske situasjonen til den enkelte samlings eierorganisasjon
2. Hvordan de årlige budsjetter kan innrettes slik at de både tar høyde for økning i den enkelte avdelings budsjetter samtidig med at nødvendig fondsoppbygging skjer i den enkelte avdeling.
3. Hvilket vedlikeholdsbehov den enkelte avdeling/samling har og hvilket investeringsbehov den enkelte avdeling har.
4. Hvordan samlingene skal forvaltes fremover spesielt med tanke på mulig avhending av enkelte samlingsobjekter. I den grad det kan være aktuelt med avhending skal dette skje i nært samarbeid med samlingsseier.

Statistikk på besøkstall ved avdelingene

Det samlede besøkstallet viser en svak økning fra året før. VAM Lista har hatt en formidabel økning noe som hovedsakelig skyldes at man har åpnet nytt formidlingsbygg på Nordberg fort.

VAM Kristiansand har hatt en markant nedgang i besøkstallet de siste årene. Størstedelen av denne nedgangen kan relateres til færre cruiseanløp i Kristiansand, men museet oppgir også at mange års flytteprosess og langvarige konsolideringsprosesser har gått ut over museets drift.

Avdeling	2007	2008	2009
Kristiansand	32 787	28 094	23 098
Gimle Gård	2 749	2 923	3 076
Setesdalsbanen	28 498	20 430	21 980
Mandal (inkl Vigeland Hus)	2 896	3 516	4 189
Sjølingstad	7 052	5 893	6 313
Lista	4 624	6 737	11 884
Flekkefjord	5 486	7 906	7 390
Totalt	84 092	75 489	77 930

Deltakelse i samarbeidsprosjekter

Felles konserveringssenter Agder

Vest-Agder-museet, Sørlandets Kunstmuseum, Statsarkivet i Kristiansand og Vest-Agder fylkeskommune samarbeider om å utrede et felles konserveringssenter i Agder. Målsetningen er å få til en samkjøring av konserveringstjenester, verksted og ressurser. En delrapport om behov var ferdig i 2008. I 2009 ble det arbeidet med å utarbeide et romprogram og kostnadsoverslag. Arbeidet ble utført av Konsulentfirmaet PTL, og ble finansiert av Vest-Agder fylkeskommune og Cultiva. Rapporten var ferdig i oktober 2009. Kostnadsoverslaget lå på ca 30 millioner. Det ble forutsatt at konserveringssenteret skulle lokaliseres som en del av museumsutbyggingen på Odderøya, dette fordi formidlingsaspektet ved denne virksomheten er sentral.

Agderseminaret

Vest-Agder-museet er sammen med Universitetet, Aust-Agder Kulturhistoriske senter og Statsarkivet i Kristiansand arrangør av det årlige Agderseminaret som samler kulturhistoriske forskere fra hele Agder til seminar siden 2007. De siste årene har Kristiansand og Arendal vært vertskap annethvert år. I 2007 var temaet Egdene og de ti bud – Mentalitetshistorisk tilnærming til moral og rettsfølelse ca. 1600 – 2000. I 2008 hadde seminaret tittelen Regionen. Historiske perspektiver, aktuelle utfordringer. I 2009 Sørlandsk kultur – mangfoldet og motsetningene. I 2010 skal seminaret holdes på Universitetet i Agder og VAM skal være koordinator for arrangementet. Temaet i 2010 skal være Formidling – bruk og misbruk av historie.

Porto Franco

Vest-Agder-museet deltar som partner i pilotprosjektet ”Porto Franco”. Porto Franco-prosjektet ønsker blant annet å samle alle Kristiansands gamle og nyere fartøyer med kulturhistorisk verdi i én havn. Denne havna skal være en møteplass for byens befolkning og en attraksjon for tilreisende. Havna skal bli en opplevelsese- og formidlingsarena for byen og vise landsdelens maritime historie og kystkultur. Dette kan ses i nær sammenheng med utvikling av museumshavn i Nodeviga på Odderøya. Ansatte fra VAM deltar i flere Porto Franco grupper; styringsgruppa, markedsføring, kulturhistorie og Porto Franco produkter.

Porto Franco produkter

Vest-Agder-museet har ansvaret for prosjektledelse av Porto Franco produkter hvis målsetting er å etablere en produktserie for profilering av Porto Franco og de deltakende partene. Det har jevnlig vært gjennomført møter i prosjektet hvor Lindesnes fymuseum og Bragdøya kystlag møter i tillegg til to fra Vest-Agder-museet. Enkelte produkt ble lansert sommeren 2009. Det arbeides med en utvidelse av sortimentet innen sommer 2010.

Industrihistorie

Vest-Agder-museet deltar i en samarbeidsgruppe under navnet "Industri dokumentasjon Vest-Agder" IDVA. Gruppen består av representanter fra arkivverket, fylkeskommune, Vest-Agder-museet og Bredalsholmen Dokk- og fartøyvernsenter. Gruppen skal kunne tre i sammen på kort varsel.

I forbindelse med konkurransen ved Freyadals Såbefabrikk på Fagerholt i Kristiansand opphørte høsten 2009, var gruppen på en befaring i lokalene. Fabrikken hadde en historie tilbake til 1888, men hadde i løpet av levetiden flyttet produksjonen flere ganger, slik at det var lite av de gamle produksjonsmaskinene tilbake. Da IDVA ble kontaktet, var dessuten det meste av produksjonslinjen alt ryddet ut av lokalene, slik at å foreta en dokumentasjon av produksjonslinjen var ikke mulig. Men deler av det gamle bedriftsarkivet ble formidlet videre til Statsarkivet, og dermed sikret for ettertiden.

Det har ikke vært gjort ytterligere arbeid i denne gruppen da det ikke har vært tilført eksterne ressurser. Den kulturhistoriske avdelingen ved BDF som tidligere hadde gjort en rekke dokumentasjonsoppdrag reduserte sin virksomhet i løpet av 2009.

Prosjekt Odderøya/museumsutvikling

Gjennom 2009 har det vært jobbet med flere aspekter av Odderøya utviklingen. Innholdsdelen i formidlingsbygg og kulturhavna i Nodeviga og særlig forhold knyttet til løsninger når det gjelder friluftsmuseets plassering. Det har vært fokus på interne prosesser, revisjon av tidligere planer og gjennomgang av muligheter.

Prosjekt museumsskipet D/S Hestmanden

Restaureringsarbeidene på Hestmanden og arbeidet med å tilrettelegge skipet for formidling ble stilt i bero fra og med 1.1.09, som følge av budsjettsprekken og finansieringsutfordringene som oppsto i oktober året før. Stiftelsen Hestmandens styre har siden hatt som sin hovedoppgave å gjenetablere tillitt hos prosjektets bidragsytere og frembringe troverdige tall for videre arbeider. I den forbindelse er det analysert tre ulike vernealternativ, henholdsvis å landsette skipet i et vernebygg, istandsette det til å ligge fast ved kai men uten mulighet for å kunne seile, og opprinnelig alternativ som seilende skip. En rapport vedrørende alternativene lå ferdig i desember 2009, og like før årsskiftet vedtok styret fortsatt å arbeide for å gjøre skipet seilklart, begrunnet ut fra økonomiske og formidlingsmessige sider, samt av hensyn til krigsseilerne som hele tiden har hatt som mål at skipet skal kunne seile. Styret gikk dermed på tvers av de føringene som forelå fra Riksantikvaren. Saken er nå til vurdering av Riksantikvaren. Museet har ved prosjektansatt for Hestmanden, sett det som sin hovedoppgave å bistå Stiftelsen Hestmandens styre i dette arbeidet. Prosjektleder har møtt fast i styret og utarbeidet skriftlig grunnlag for styrevedtak og oversendelser til riksantikvaren. I desember 2010 ble årets tilskudd fra Riksantikvaren på 3,5 mill, utbetalt.

Vest-Agder-museet har utestående 2,5 mill kroner øremerket arbeider for å tilrettelegge skipet for formidling hos stiftelsen Hestmanden. Styret i stiftelsen har gjort vedtak på at tilbakeføring skal prioriteres i 2010.

Det har vært produsert en større artikkel om den kvinnelige krigsseileren Fern Sunde for museets årbok, samt vært arbeidet med ytterligere dokumentasjon av tidsvitneskildringer. Dette materialet vil bli en del av utstillingene om bord.

Nasjonale nettverk

Museets ulike avdelinger deltar i formelle og uformelle nettverk på nasjonalt plan. Vest-Agder-museet har en svært bred tematisk- og samlingsmessig portefølje, vi har derfor sett på det som nødvendig å delta i en rekke nasjonale nettverk. Deltakelse i slike ABM-nettverk er en oppfølging av den museumsfaglige delen av museumsreformen. Vest-Agder-museet deltar i følgende ABM-nettverk:

Nettverk

Arbeiderkultur
Bergkunstnettverket
Byggnettverket
Herregårdnettverket
Kystkultur
Magasin og bevaring
Minoriteter og kulturelt mangfold
Samtidsnettverk
Sjøfartnettverket
Fotonettverket

Ansvarlig

Konservator Thorunn Lunde (VAM Setesdalsbanen)
Avd.led / konservator Inge Eikeland (VAM Lista)
Driftsleder Nils Magne Håkegård (VAM Kr.sand)
Administrasjonsleder Agnete Kjellin (VAM Kr.sand)
Avd.leder / Konservator Arild Johannessen (VAM Flekkefjord)
Teknisk konservator Ane Marte Ringstad (VAM Kr.sand)
Konservator NMF Kathrin Pabst (VAM Kr.sand)
Konservator NMF Kathrin Pabst (VAM Kr.sand)
Prosjektleder Svein V. Såghus (VAM adm)
Konservator NMF Kirsten K. B. Nøklebye (VAM Kr.sand)

// ARBEID I FAGGRUPPER

Vest-Agder-museet har 4 faggrupper. Alle ansatte tar del i arbeidet i en eller flere faggrupper. Arbeidet i faggruppene har pågått i 2 år og har vært et prøveprosjekt for å høste erfaring med tverrfaglig drift. Disse erfaringene vil bli brakt videre inn i organisasjonsutviklingsarbeidet som nå pågår.

Faggruppe 1 - Forvaltning, vedlikehold og drift

Faggruppeleder: Driftsleder Nils Magne Håkegård

Faggruppen har hatt 13 medlemmer. Det har i løpet av 2009 vært lite fellesmøter, men man har lagt vekt på å gjennomføre noen felles aktiviteter med fokus på kompetanseheving. Innføring og diskusjon rundt temaet "skåret spon" i forbindelse med tekking av tak på den "nye smia" på Vest-Agder-museet Kristiansand, samt kåseri om byggeskikkens kulturgeografi i Agder ved Jan Henrik Munksgaard.

I tillegg så har 4 medlemmer i faggruppen vært på samling på Setesdalsmuseet i byggnettverket som vi er medlemmer i. Arbeidet i faggruppen har fokusert på å ferdigstille tilstandsrapporter for museets bygningsmasse. Dette arbeidet har dessverre dratt ut noe i tid men ventes ferdig for sommeren 2010. Deltakere i faggruppen har også brukt mye tid til å bygge montre i forbindelse med den arkeologiske utstillingen på Nordberg fort. Dette har vært et samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune.

Faggruppe 2 - Formidling, utstilling og markedsføring

Faggruppeleder: Formidlingsansvarlig Gunhild Aaby

Faggruppa for formidling har 16 medlemmer fra sju forskjellige avdelinger. Deltakerne i faggruppa har ulik fagbakgrunn og funksjon i museet. Faggruppa rommer avdelingsledere og konservatorer, museumspedagoger og formidlere, skrankepersonell og merkantilt personale, produksjonsmedarbeider og designer.

Siden arbeidsoppgavene i denne faggruppa er svært mangfoldige, har ikke gruppa hatt fellesmøter, men delt opp arbeidet i mindre grupper med ansvar for hvert sitt felt.

- Museumspedagogene/ formidlerne samarbeider om å utvikle og gjennomføre opplegg til den fylkeskommunale kulturelle skolesekken. Fire personer fra fire avdelinger deltok på museumspedagogisk fagdag i Oslo med to presentasjoner. Vi har hatt to fellesmøter (vår og høst) med kolleger fra Aust- og Vest-Agder, hatt informasjonsstand og gjennomført lærerkurs på Sørlandsk lærerstevne.
- Før sommersesongen gjennomførte representanter fra seks avdelinger og Agder naturmuseum et todagers kreativt arbeidsseminar ved VAM Flekkefjord. Formålet var å utvikle sommertilbudet av verkstedsaktiviteter for barn ved alle museets avdelinger, noe også resultatet ble.
- Ei arbeidsgruppe for publisering på nett (VAMs nettside og intranett) ble etablert på slutten av året. Gruppa skal ha et overoppsyn med nettsida, utvikle den og være en ressurs for alle ansatte som bruker og publiserer på nett.
- Arbeidsgruppe på markedsføring mangler. Et mer helhetlig arbeid rundt utstillingsutvikling og -program bør også etableres.

I overgangen til 1900-tallet ble det så smått åpnet opp for kvinnelig medvirkning i det offentlige liv. Utgangspunktet var vanskelig for kvinnene. Det var ikke mye om likestillingspolitikk i grunnloven av 1814. Det ble bestemt at stemmeretten til det nye Stortinget skulle være forbeholdt menn. På slutten av 1800-tallet ble likestillings spørsmål satt på dagsorden i kulturlivet og i politikken, og tiårene rundt århundreskiftet ble kalt "de gylne år" for kvinnesaken. Allikevel skulle kampen om stemmerett for kvinner vare i 30 år, fra forslaget ble fremmet for første gang til vedtaket i 1913.

Jentesamhold i Mandal. Store Elvegata i ca. 1900.

26

Faggruppe 3 - Samlingsforvaltning

Faggruppeleder: Konservator NMF Kathrin Pabst

I 2009 har Faggruppe 3: Samlingsforvaltning hatt tolv medlemmer med forskjellig faglig bakgrunn og fra syv forskjellige avdelinger. To store fellesmøter ble gjennomført i april og oktober, henholdsvis i Kristiansand og på Lista. På fellesmøtene ble det blant annet bestemt hva faggruppen skulle prioritere i det løpende arbeidet som foregår i mindre prosjektgrupper hele året. Prioriterte prosjekter i 2009 var installasjon av Primus-program i alle avdelinger (avsluttet), Primuskurs for alle ansatte (avsluttet), klimakontroll i alle avdelinger (avsluttet), samtidokumentasjon og felles base for teknisk utstyr knyttet til den (pågående), organisering av felles magasiner (pågående) og kartlegging av skadedyr (pågående).

Faggruppen har derved bidratt til samkjøring av kompetanse, intern opplæring og nye samarbeidskonstellasjoner mellom avdelinger og ansatte. Vi ser en økende interesse av eksterne som ønsker å delta på faggruppemøtene, men har hittil begrenset dette til tilbud om opplæring/kurs som også ble sendt til andre enn VAMs ansatte.

Faggruppe 4 - Forskning og utvikling

Faggruppeleder: avdelingsleder / 1. konservator NMF Jan Henrik Munksgaard

Faggruppe 4 har hatt tre møter med hele gruppen i 2009: 27.01, 02.04 og 18.08. I tillegg kommer flere redaksjonsmøter i forbindelse med årboken.

Arbeidet i gruppen har i det alt vesentlige vært konsentrert om tre emner:

1. Årbøkene
2. Museets forskningsplan
3. Samarbeid med andre (Agderseminaret)

Årbøkene

Faggruppe 4 har hovedansvaret for at vest-Agder-museet gir ut en årbok hvert år. Vi har bestemt at årboken skal komme ut på høsten i god tid før jul slik at det blir mulighet for større salg. Årbøkene skal i størst mulig grad omhandle Agder og museets samlinger. I utgangspunktet ønsker vi at ansatte ved museet skal skrive alle artiklene i årbøkene. Det utelukker imidlertid ikke at forskere utenfra kan bli spurt om å bidra med sine arbeider når det er formålstjenelig.

I 2009 ble det lagd ny layout for årboken og detaljerte retningslinjer for forfatterne med hensyn til illustrasjoner, tekst, litteraturhenvisninger, noter o.a.

Årboken 2009 hadde temaet: *Kvinner*. Boken kom ut i desember 2009 og hadde følgende forfattere og tema:

Svein Vik Såghus:	<i>Fern Sunde, krigsseiler</i>
Agnete Kjellin:	<i>Mandalskvinnens ønske om politisk innflytelse</i>
Agnete Kjellin:	<i>Markante kvinner fra mandalsregionen</i>
Jan Henrik Munksgaard:	<i>Mine kvinner</i>
Arild Johannessen:	<i>Flekkelfjords "La grande dame"</i>
Kathrin Pabst:	<i>Titti Omdal: High Society og hardt arbeid</i>

Jan Henrik Munksgaard var redaktør for denne årboken. Tale Christiansen og Judith Seland Nielsen satt i redaksjonen. Per Grimsgaard sto for design.

Årboken for 2010 skal ha *Alkohol* som tema. Flere av museets ansatte har allerede sagt seg villige til å skrive om dette temaet i årboken. Thor Gunner Hansen er redaktør. Faggruppe 4 har bestemt at vi våren 2010 skal bestemme årbøkens titler i perioden 2011 – 2015. Dette vil gi en forutsigbarhet og mulighet for forfatterne til å arbeide på lengre sikt.

Forskningsplan for Vest-Agder-museet

Faggruppe 4 har satt ned en komité på tre personer som har fått i oppdrag å komme med et forslag til forskningsplan for museet. Forslaget er skrevet og skal diskuteres på faggruppens neste møte våren 2010. I forslaget er det bl.a. lagt opp til at faggruppe 4 skal ha det organisatoriske ansvaret for forskningen innen VAM.

// FORMIDLING

Formidlingsarbeidet ved Vest-Agder-museet IKS (VAM) foregår først og fremst ved avdelingene – i form av utstillingsarbeid, aktivitetsdager, organisering av ulike publikumstjenester og tilrettelagt formidling for grupper fra skoler og barnehager.

Årsmeldinga for formidling ved VAM vil for 2009 omhandle fellestiltak og formidlingsoppgaver koordinert og organisert av formidlingsansvarlig ved VAM, samt prosjekter designer Per Grimsgaard har vært involvert i.

Koordinering av felles formidlingstiltak ved museene på Agder

Vest-Agder-museet IKS fikk i 2009 kr 200 000,- øremerket ”informasjons- og formidlingsmidler til regionale prosjekter” overført fra Vest-Agder fylkeskommune. Museet har prioritert å bruke disse midlene på samarbeidstiltak med museene i eget fylke og i Aust-Agder, representert ved Aust-Agder kulturhistoriske senter (AAks). I 2009 har også en del av midlene blitt avsatt til vandrestillinga ”Feber og fellesskap – epidemienes århundre 1820-1920” som åpner i slutten av mai 2010.

Søndagsmuseet

Heftet Søndagsmuseet gir en samlet presentasjon av museer i begge Agderfylkene som på søndager i sommersesongen har felles minimums åpningstid og gratis inngang for barn og unge. Brosjyren fulldistribueres i Aust- og Vest-Agder. Etter å ha hatt stort sett samme layout siden oppstarten i 2002, fikk brosjyren i år en ansiktsløftning med endring i format, design og profil. I 2009 deltok 48 museer i ordningen, hvorav 25 fra Vest-Agder.

Museumsstafetten

Museumsstafetten, som har vært et årlig innslag på Agder, har tatt en pause. Det har vært liten etterspørsel fra museene, spesielt i Aust-Agder, om å arrangere etapper i stafetten. I stedet har vi satset på omtale i Søndagsmuseumsbrosjyren av allerede planlagte, store arrangementer og nye museumsattraksjoner.

Sørlandsk lærerstevne

Et annet fellestiltak, koordinert av VAM, er museenes deltakelse på Sørlandsk Lærerstevne. Museene i Aust- og Vest-Agder stiller med felles stand og markedsfører sine tilbud til skoler og barnehager. Alle de større museene i Agder deltok. Formidlingsansvarlig ved VAM lager også et hefte til lærerstevnet. Det er en 24 siders oppdatert presentasjon av alle skoletilbudene ved små og store museer i Vest-Agder. I 2009 delte VAM ut kvalitetssjokolader som profileringsartikkel til lærere som besøkte utstillinga. Sjokoladene viste seg å falle i smak – alle 500 var borte før stevnet var over.

VAM arrangerte også det praktiske kurset ”Lek og lær på museum” med fokus på spinning, toving og trykkteteknikker. Kursholdere var museumsformidlerne ved VAM Flekkefjord, Sjølingstad Uldvarefabrik og Kristiansand. 25 lærere meldte seg på. Evalueringa fra kurset var svært positiv, og vi kommer til å legge opp til lærerkurs også i kommende år.

The German name marzipan has largely ousted the original English name marchpane with the same apparent derivation: "March bread." Marzapane is documented earlier in Italian than in any other language, and the sense "bread" for pan is Romance. The origin could be from the Latin term "martius panis", which means bread of march. However, the ultimate etymology is unclear; for example, the Italian word derives from the Latin words "Massa" (itself from Greek "Maza") meaning pastry and "Panem" meaning bread, this can be particularly seen in the Provençal massapan, the Portuguese maçapão (where "ç" is an alternative form for the phoneme "ss") and old Spanish mazapan - the change from "ss" to "z" in Latin words was common in old Spanish and the "r" appeared later. Among the other possible etymologies set forth in the Oxford English Dictionary, one theory posits that the word "marzipan" may however be a corruption of Martaban, a Burmese city famous for its jars.

The Real Academia Española suggests the idea of the Spanish word mazapán to be derived from the Hispanic Arabic *miṣmāṭ*, which is derived from the Greek *μαζμάδιον*.

Another source could be from Arabic *mawṭhaban* "king who sits still."

However, if marzipan has its origin in Persia, it is not unlikely that the name may come from Marzban (in Persian: *ناب‌زرم*, derived from the words *Marz* *زرم* meaning "border" or "boundary" and the suffix *-ban* *ناب* meaning guardian), a class of margraves or military commanders in charge of border provinces of the Sassanid Empire of Persia (Iran) between 3rd and 7th centuries CE.

The word "chocolate" entered the English language from Spanish. How the word came into Spanish is less certain, and there are multiple competing explanations. Perhaps the most cited explanation is that "chocolate" comes from Nahuatl, the language of the Aztecs, from the word "chocolatl", which many sources derived from the Nahuatl word "xocolatl" made up from the words "xococ" meaning sour or bitter, and "atl" meaning water or drink. However, as William Bright noted the word "chocolatl" doesn't occur in central Mexican colonial sources making this an unlikely derivation. Santamaría gives a derivation from the Yucatec Maya word "chokol" meaning hot, and the Nahuatl "atl" meaning water. More recently Dakin and Wichmann derive it from another Nahuatl term, "chicolatl" from Eastern Nahuatl meaning "beaten drink". They derive this term from the word for the frothing stick, "chicoli".

Dette heftet er utarbeidet av Vest-Agder-museet IKS.
www.vestagdermuseet.no

For- og baksidetekst er kopiert fra Wikipedia.com. Forsideillustrasjon viser en skoleklasse fra Lundø skole i Søgne ca. 1945.
Bildet er utlånt fra Søgne bibliotek. Foto sjokolade: Arve Lindvig, DBVA.

Høstmuseet

For fjerde år på rad samarbeidet museene i Aust- og Vest-Agder om en serie familievennlige arrangementer under overskriften "Høstmuseet". I 2009 var temaet samkjørt med Kulturminneåret: "Hverdagslivets kulturminner – det beste jeg har".

Det ble gjennomført 19 arrangementer/aktiviteter. Til sammen 19 museer deltok; av disse var 11 fra Aust-Agder og 8 fra Vest-Agder, en økning i forhold til 2008. Men mange av arrangementene var ikke rene Høstmuseumsarrangement. Høstmuseet ble snarere en ekstra merkelapp på allerede planlagte arrangement på Kulturminnedagen.

VAM satt i arbeidsgruppa for Høstmuseet sammen med museumspedagogene ved Grimstad Bys museer og Aust-Agder kulturhistoriske senter. Vi utarbeidet retningslinjer for tiltaket, utviklet egen blogg for Høstmuseet (<http://www.hostmuseet.blogspot.com>) og produserte gratis plakater til arrangørene. VAM beskostet felles annonse i Fædrelandsvennen i forkant av Høstmuseumsperioden. F.o.m. 2009 mottar ikke Høstmuseet ekstern prosjektstøtte. Felles markedsføring er derfor begrenset.

Fellestjenester

Utlån av utstillingsutstyr

VAM er i ferd med å bygge opp en utstyrsbank for utlån av utstillings- og formidlingsutstyr til museer og kommuner i fylket. Pr. i dag kan museer og kommuner kostnadsfritt låne:

- åtte utstillingsbyster (skredderbyster: barn, kvinne, mann)
- to sett utstillingsvegger (å 7,6 m² veggflate med mulighet for montering på begge sider)

Ordningen er beskrevet på www.vestagdermuseum.no --> "fellestjenester". Utstillingsveggene har blitt forholdsvis populære utlansobjekter, mens vi bare har hatt ett utlån av bystene i løpet av 2009.

Deltagelse i andre samarbeidsprosjekter

Seminaret "Jo visst har vi opplevelser!"

9.-11. februar 2009 arrangerte Vest-Agder-museet sammen med Seksjon for formidling i Norges Museumsforbund og Agderforskning seminaret "Jo visst har vi opplevelser" i Dyreparken i Kristiansand. Seminaret handlet om museenes forhold til opplevelsesindustrien og samlet 117 deltakere og foredragsholdere fra hele Norden. Konferansen fikk oppmerksomhet i regionale og nasjonale medier og i Museumsnorge og var en positiv erfaring for Vest-Agder-museet.

Utstillingsprosjekter

Fremmed sus i serken – draktutstilling i Mandal

Designer arbeidet sammen med regionskonservator i Mandal, VAM Sjølingstad Uldvarefabrik, VAM Kristiansand, Husflidskonsulenten i Vest-Agder og Norsk Flid Husfliden Mandal om ei draktutstilling ved Vest-Agder-museet Mandal. Utstillinga presenterer lokal draktskikk på 1700- og 1800-tallet og vektlegger internasjonale impulser. "Fremmed sus i serken" sto ferdig i mai 2009 og skal stå i to år.

Et "Hesteføl" blant grever og baroner – Mathias Skeibrok-utstilling på Nordberg Fort

Designer og formidlingsansvarlig arbeidet sammen med avdelingsleder Inge Eikeland om ei ny utstilling om billedhugger Mathias Skeibrok i brakke 4 på Nordberg Fort på Lista. Utstillinga gir en presentasjon av Skeibroks liv og verk gjennom originalskulpturer, tekst, gjenstander og bilder. Utstillinga sto ferdig til åpningen av det nye formidlingsbygget på Nordberg 5. juli 2009.

Arkeologisk utstilling på Nordberg Fort

Håndverkerne Nils Magne Håkegård og Rolf Kristiansen ved VAM Kristiansand bidro med produksjon av utstillingsmontere til den arkeologiske utstillinga i det nye formidlingsbygget på Nordberg. Formidlingsansvarlig, sammen med VAM Lista, deltok i utstillingskomiteen, ledet av Vest-Agder fylkeskommune.

Påbegynte prosjekter i 2009 – med planlagt ferdigstilling i 2010/2011

- Draktutstilling "Fremmed sus i serken" ved VAM Mandal. Planlagt ferdigstilling: mai 2009.
- Krigsseilerutstilling ved VAM D/S Hestmanden. Planlagt ferdigstilling: september 2009.
- Arkeologiske utstillinger ved VAM Lista. Prosjektledelse: Vest-Agder fylkeskommune. Planlagt ferdigstilling: 1) sommer 2009 2) februar 2010.
- Mathias Skeibrok-utstilling ved VAM Lista. Planlagt ferdigstilling: sommer 2009.
- "Frykten for det ukjente" – vandretstilling om epidemier og sykdomsbekjempelse på Sørlandet. Samarbeidsprosjekt mellom VAM, Universitetet i Agder v/ May-Brith Ohman Nielsen og Agder naturmuseum. Prosjektet har fått kr 100 000,- for 2009 fra ABM-utvikling og kr 60 000,- fra Norsk Kulturråd. Planlagt ferdigstilling: 1. februar 2010.

"Jeg har et bein som ikke fungerer optimalt. På samme tid som jeg synes det er utrolig stygt, synes jeg det er utrolig fint. Det har gitt meg erfaringer og et perspektiv på livet, som jeg ikke ville være foruten."

Jannike, 32 år

min kropp - min sannhet

Skoletjeneste

Vest-Agder-museet i Den kulturelle skolesekken i Vest-Agder

Vest-Agder-museet IKS er en helt sentral samarbeidspartner for den fylkeskommunale kulturelle skolesekken på kulturarvfeltet. Fordi museet eies av alle 15 primærkommuner og fylkeskommunen, har vi et spesielt ansvar for å gi et godt tilbud på vårt felt til alle elever i grunnskolen i fylket. Museet legger derfor ned en betydelig egeninnsats i form av arbeids- og tidsressurser. Formidlingsansvarlig er koordinator for alle tilbud fra VAM til fylkets DKS. Ansvaret for tilbudene i de lokale, kommunale kulturelle skolesekkene ligger til den enkelte avdeling.

Tilbudene er organisert som turneer på skolene og som besøk på institusjonene. Nytt av året var at vi også tilbød en museumsturné, der vi tok i bruk lokale, ubemanna museer som arena for et felles formidlingsopplegg om plantefarging. I skoleåret 2009/10 hadde vi meldt inn ti grunnskole-tilbud, hvorav hele ni ble tatt inn i den fylkeskommunale DKS.

Besøk ved VAM

- Tekniske kulturminner i Vest-Agder (VAM Setesdalsbanen), 8. trinn i Audnedal, Farsund, Lindesnes, Lyngdal, Søgne, Vennesla og Åseral.
- Tekniske kulturminner i Vest-Agder (VAM Sjølingstad), 8. trinn i Flekkefjord, Kvinesdal, Mandal, Marnardal og Sirdal,
- "Fremmed sus i serken - draktutstilling" (VAM Mandal), 5. og 6. trinn i Lindesnes og Sirdal, 5. trinn i Lyngdal og 3. trinn i Mandal.
- "KANONBRA på Grønnes (VAM Flekkefjord), 1. og 2. trinn i Farsund.
- Bronsealderen på Lista (VAM Lista), 4. trinn i Flekkefjord, Farsund, Lyngdal, Kvinesdal og Sirdal.

Skoleturneer

- "Tinnsoldater!", 1.-3. trinn i Åseral og noen av elevene på 1.-3. trinn i Kristiansand (formidlingsansvarlig VAM, Gunhild Aaby)
- "Darwins orkideer - kreativt ullverksted", 1.-3. trinn i Hægebostad og Songdalen (VAM Sjølingstad Uldvarefabrik v/ Judith S. Nilsen og Agder naturmuseum v/ Beate S. Johansen)
- "Camera Obscura" tilbys 9. og 10. trinn i Marnardal og Sirdal (VAM Flekkefjord v/ Birgit Gautschi)

Den store museumsdagen

bak Fiskebrygga lørdag 20. juni kl. 11 - 16

Vest-Agder-museet inviterer små og store til *Den store museumsdagen* på fiskerikaia, området sør for Fiskebrygga i Kristiansand. I år er arrangementet en del av Frihavnsdagene 2009.

FRIHAVNS
DAGENE 09
PORTO
FRANCO

Alle avdelingene fra Flekkefjord i vest til Kristiansand i øst deltar. I tillegg ligger båtene på rad og rekke ved kaia - anført av Fullriggeren Sørlandet. Det er mye å se på og mye å være med på - og gratis inngang!

Aktiviteter i teltet

- Toving av perler med skjell til smykker
- Stopping av tinsoldater
- Makramé av naturmaterialer
- Produksjon av takspen
- Tau/armbånd av lindebast
- Spinning med farga ull
- Sjøroverskaut
- Båter med strikkmotor
- Skinnespikring (med Setesdalsbanen)
- Lommebok av melkekartong
- Krabbesnøre
- Fortøyning, knop og stikk
- Vi viser gamle dagers ølbrygging
- Rebus med oppgaver på hele området
- Lirekasemusikk, salg av mat og is

Pieder Ro

- Ole Geir Feste framfører Pieder Ro-historier: museumsskøyta Solstrand kl. 12.30, 13.30, 14.30
- Jan Henrik Munksgaard kåserer om havnas historie: Fullriggeren Sørlandet kl. 13 og 14

Filmer i container

- Setesdalsbanen: kl. 11.30 og 15.15
- Krigsseilerne: kl. 12 og 14
- Redningsstasjonen på Lista: kl. 13.15

Lyd fra Hestmandens fløyte?

Vil du prøve Hestmandens fløyte eller få poststempel i Setesdalsbanens postvogn? Vi har også et fartøy som kan gå både til lands og til vanns...

Museumsturné

- "Plantefarging Agder rundt", 3. trinn i Audnedal (Sveindal Museum), Flekkefjord, Kristiansand (noen skoler), Lyngdal (Klokkergården Bygdetun) og Marnardal (Høgtun) v/ VAM Sjølingstad Uldvarefabrik v/ Birgitte Sørensen, VAM Kristiansand v/ Tale Christiansen og VAM Flekkefjord v/Birgit Gautschi.

I 2009 søkte Vest-Agder-museet eksterne midler fra ABM-utvikling til utvikling av tilbud for DKS i videregående skole. Vi fikk 56 000 kr til å utarbeide et opplegg knyttet til dokumentasjons- og utstillingsprosjektet "Min kropp - min sannhet" v/ VAM Kristiansand. Tilbudet ble tatt inn i fylkeskommunens DKS og ble arrangert som skoleturné v/ formidlingsleder ved VAM Sjølingstad Uldvarefabrik, Birgitte Sørensen.

Markedsføring av Vest-Agder-museets skoletilbud

- Felles stand og hefte på Sørlandsk lærerstevne
- DKS gjennom fylkeskommunens kanaler og på nettstedet KSYS
- Nedlastbare program og ressurser på Vest-Agder-museets hjemmeside (menypunkt: "skole/ barnehage")
- Målrettet lokal markedsføring og informasjon fra avd. til skoler og barnehager i eget distrikt.
- Direktekontakt med lærere og elever ved museumsbesøk eller når vi besøker skolen på turné.

Den store museumsdagen - Frihavnsdagene i Kristiansand

Den store museumsdagen er en årlig begivenhet i juni, hvor alle VAMs avdelinger deltar med aktiviteter og underholdning. Arrangementet flyttes mellom avdelingene. I år var det lagt til Kristiansand og inngikk i Porto Francos større arrangement, Frihavnsdagene, på Fiskerikaia lørdag 20. juni. Hele museet med samarbeidspartnere presenterte 14 aktiviteter for store og små i og utenfor et stort telt på kaiområdet. I tillegg bidro vi med lirekasemusikk, foredrag og filmframvisning. Vi regner med at rundt 2000 mennesker var innom Vest-Agder-museets aktiviteter denne dagen.

Vest-Agder-museets fellesbrosjyre

Til sommersesongen ble fellesbrosjyren for Vest-Agder-museet og avdelingsbrosjyrene oppdatert og utviklet med tilleggskonseptet "Barnas Museum". Brosjyrene inneholder presentasjon av alle avdelingene i bilder og med norsk, tysk og engelsk tekst.

Hjemmeside for Vest-Agder-museet

Nettsida (www.vestagdermuseum.no) ble lansert 1. desember 2007. Høsten 2008 ble mal for egne avdelingssider ferdigstilt, men de fleste tok ikke sidene i bruk før i 2009. Samme år begynte vi å bruke intranett som intern kommunikasjonskanal. Alle ansatte har tilgang til intranettet gjennom passord på internett, men det gjenstår å innarbeide rutiner for bruk av denne kanalen. I oktober 2009 lanserte vi første nyhetsbrev fra Vest-Agder-museet. Nyhetsbrevet kommer ca. én gang i måneden og hadde 116 mottakere ved utgangen av 2009, de fleste innen VAM-systemet.

Statistikk

Fra februar 2009 tok vi i bruk et gratis statistikk-verktøy fra Google Analytics for å måle trafikken på nettstedet. Vest-Agder-museets hjemmesider hadde i løpet av året ca. 10 500 besøk, hvorav 6500 var unike brukere. Vi har hatt 40 000 sidevisninger i løpet av året. Det skjedde en radikal endring i bruk av nettstedet rundt 1. oktober 2009 – med langt flere treff enn tidligere, og denne tendensen har holdt seg. Årsaken kan være nyhetsbrevet, som vi introduserte på dette tidspunktet. Unntaket er jula, da sidene omtrent ikke ble besøkt. De aller fleste brukerne kommer fra Norge med Sørlandet som viktigste nedslagsfelt. Kristiansand er den byen i Norge med flest brukere (3400), men sida har også hatt forholdsvis mange treff i Oslo (2600). Deretter følger Bergen (310) og Mandal (260).

Vest-Agder-museets hovedoppslagsside har desidert flest treff. På de neste plassene følger Setesdalsbanen og Sjølingstad Uldvarefabriks avdelingssider. Den engelske sida kommer på femteplass. Skuffende er det at VAMs skolesider nærmest ikke har hatt besøk. Heller ikke avdelingssida for Kristiansand er vist stor interesse – til tross for jevnlig oppdateringer med nyheter og arrangementer.

Publisering

Vest-Agder-museet gjennomførte sommeren 2009 en publikumsundersøkelse ved alle museets avdelinger. Antall respondenter var 288. Undersøkelsen viste følgende:

- De fleste besøkende var norske, men det var også et stort innslag av tyske gjester.
- Flertallet av de besøkende lå aldersmessig mellom 30 og 49 år.
- Museumsbesøket var planlagt; minst én til to dager i forveien, og informasjonen var hentet hos familie og bekjente og i aviser. Vår undersøkelse viste at et fåtall hadde hentet informasjon om museet på internett.
- Mange av respondentene besøkte også andre attraksjoner i nærområdet. På Lista svarte de fleste at de skulle besøke de andre besøksmålene av Vest-Agder-museet Lista.
- På spørsmålet om tilfredshet, var svarene svært positive. Allikevel kom det forslag til forbedringer, spesielt innen serveringstilbudet.

Respondentene ble utfordret på å komme med forslag til videreutvikling av formidlingstilbudet. Svarene var mange og nyttige og ga Vest-Agder-museet gode innspill i arbeidet med å bli et mer attraktivt besøksmål.

Tildeling av prosjektmidler til ubemannede museer 2008

Vest-Agder-museet IKS fikk i 2009 kr 200 000,- øremerket prosjektmidler til ubemannede museer overført fra Vest-Agder fylkeskommune. Formidlingsansvarlig ledet søknadsprosessen og reviderte retningslinjer og søknadsskjema. Det var søkt støtte om nesten 600 000 kr, fordelt på 19 søknader. Totalt tolv prosjekter fikk tilskudd. Tilskuddene er fordelt på små og store prosjekter. De fleste prosjektene gjelder utstillinger, men det er også gitt penger til registrering av gjenstander og foto, museumshage, kompetanseheving og sikringstiltak.

Museum	Prosjekt	Sum tildelt
Lista naturmuseum	Maritim utstilling og skjelettutstilling	20 000 kr
Prosjektet "Historiske foto – Audnedal Audnedal kommune/ Sveindal Museum	Historiske foto – Audnedal	15 000 kr
Bommen Elvemuseum	Forlengelse av vernebygg	14 000 kr
Kristiansand Kanonmuseum	Fornyelse av utstilling	20 000 kr
Flekkerøy historielag/ Flekkerøy Museum	Utstilling på Høyfjellet: radioer og navigasjonsinstrumenter til båter.	15 000 kr*
Det gamle posthuset, Konsmo	Restaurering av gammel hage	8 000 kr
Vest-Agder museumslag	Museumslagets høstkonferanse 2009: "Utstillingsproduksjon – bare for spesialistene?"	38 000 kr**
Sveindal Museum	Spesielle sikringstiltak – oppsetting av takrenne	2 000 kr
Kystmuseet Fedrenes Minne	Innkjøp av flatskjerm	8 000 kr
Lindenes Bygdemuseum	Avfotografering, registrering og tilgjengeliggjøring av gjenstandsmateriale	15 000 kr
Marnardal Museum	Tiltak for tilrettelegging av Marnardal museum for publikum	20 000 kr
Søgne Gml. Prestegård, Søgne kommune	Landbruksutstilling	25 000 kr
Totalt		200 000 kr

* Flekkerøy Museum: Utstillinga åpner i løpet av 2010. Summen utbetalt i 2010.

** Vest-Agder museumslag: Seminaret gjennomført i mars 2010. Pengene overført til 2010.

Seksjon for formidling (SFF), Vest-Agder-Museet og Agderforskning har gleden av å invitere til seminar:

JO VISST HAR VI OPPLEVELSER !?

Et seminar om opplevelser og aktivitet i museene. Kan vi lære av opplevelsesindustrien? Rica Dyreparken Hotel, Kristiansand. 9. – 11. februar 2009

I undersøkelsen om norske museers omdømme og attraktivitet fra 2007, kan vi lese at kun 2 av 100 forbinder museene med opplevelse og aktivitet. Selv om museene ser seg selv som arenaer for opplevelse, bør en slik undersøkelse med slike svar avstedkomme forundring og selvransakelse i museumsverden.

Hvordan kan museene bli mer attraktive som opplevelsesarenaer? Kan vi lære noe av opplevelsesindustrien og samtidig utvikle vår samfunnsrolle? Vi har invitert foredragsholdere som på ulike måter har arbeidet med disse problemstillingene til å gi oss perspektiver, råd og inspirasjon.

MANDAG 9. FEBRUAR - MUSEENE SOM OPPLEVELSESARENA? - STED: RICA DYREPARKEN HOTEL

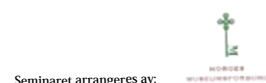
Kl. 15.30 Registrering Rica Dyreparken Hotel. Enkel servering (Pølsepause).

Kl. 16.15 Velkommen v/ Jenny Heggvik, leder for seksjon for formidling i NMF
Innledning v/ Trude Hoflandsdal Letnes, seksjon for formidling i NMF

Kl. 16.30 *Revolveroppgjøret i OK Corral: liberalistisk historieformidling i den ville vesten*
Odd Are Berkaak, UiO.

Kl. 18.00 *Dyreparkopplevelser i nordisk villmark*

ca. kl. 20.00 Middag: Viltgryte i Vertshuset i Dyreparken

Seminaret arrangeres av:

Seminaret er støttet av ABM-utvikling

Nettverk og verv

- Museumsformidlere og -pedagoger i Aust- og Vest-Agder har siden 1998/99 utviklet et forum for faglig diskusjon og inspirasjon. Formidlingsansvarlig har fungert som koordinator på dette feltet i Vest-Agder. I 2009 ble det arrangert to treff i gruppa. I tillegg var standen på Sorlandsk lærerstevne i oktober og Høstmuseet et produkt av dette samarbeidet.
- Arbeidsgruppa for Høstmuseet: Det mest konkrete resultatet av formidlernetverket i Agder, er utviklinga av Høstmuseet. Gunhild Aaby har sittet i arbeidsgruppa for dette tiltaket sammen med Vivian Stølen fra Grimstad Bys museer og Kari Kullerud fra Aust-Agder kulturhistoriske senter.
- Gunhild Aaby er nasjonal kontaktperson for den internasjonale museumsformidlerorganisasjonen, ICOM/CECA.

Intern opplæring

Kurs i digitale fortellinger 11. mars (Odderøya 17)

Vest-Agder-museet leide inn Birgitte Wergeland som kursholder i formidlingsformen ”digitale fortellinger”. Det var stor interesse for kurset. 20 deltakere fra VAM og UiA (utstillingsgruppa for Feber og fellesskap) deltok.

Arbeidsseminar for verkstedsaktiviteter i sommersesongen 25–26/5(Flekkefjord)

Som et ledd i satsningen ”Barnas museum” – aktivitetsbaserte opplevelser på Vest-Agder-museet – holdt vi internkurs sammen med Agder naturmuseum i forkant av sommersesongen. Representanter fra alle avdelinger deltok, og vi gjennomgikk 12–13 ulike verkstedsaktiviteter.

Kurs for sommerens fortellere/ omvisere 22. juni (Sjølingstad Uldvarefabrik)

Det ble holdt felles kurs for alle VAMs sommermedarbeidere (fortellere). Agnete Kjellin ledet kurset, som inneholdt opplæring i service, holdninger og sikkerhetsrutiner. Gunhild Aaby holdt innlegget Forteller i museet – om formidlerens oppgaver og mulige fallgruver.

Formidlingsansvarlig Gunhild Aaby har deltatt på følgende kurs/ konferanser i 2009:

- Konferansen ”Jo visst har vi opplevelser!” i Dyreparken 9.-11. februar. Hun var koordinator og møteleder for seminaret.
- Museumspedagogisk fagdag, Naturhistorisk museum, UiO, 30. mars. Hun holdt innlegget ”Min kropp – min sannhet” om tankene bak formidlingsprosjektet ved samme navn.
- CECAs (Den internasjonale museumsorganisasjonen for formidlere) årskonferanse i Reykjavík, Island, oktober 2009. Gunhild Aaby er CECAs kontaktperson i Norge. Hun holdt foredraget ”Museum here, there – and everywhere?” om Vest-Agder-museets strategi om å være til stede der folk er. En kortversjon av foredraget vil bli trykt i konferanserapporten.

// VEST-AGDER-MUSEET KRISTIANSAND

Vest-Agder-museet Kristiansand er i hovedsak et friluftsmuseum med om lag 40 kulturhistoriske bygninger plassert i en "Bygade", et "Setesdalstun" og et "Vest-Agdertun". I tillegg har museet utstillingsarealer i administrasjonsbygningen og i ulike bygninger rundt på anlegget. Kristiansand Sjøfartsmuseum er en integrert del av museet og "Minibyen" ligger på området.

Spesielle forhold

I 2009 har Vest-Agder-museet Kristiansand i større grad enn tidligere satset på opplevelsesaktiviteter på friluftsmuseet. Profesjonelle skuespillere og kunstnere er blitt brukt i undervisningen. Våre omvisere har drevet aktiv barneformidling gjennom hele sommersesongen og amatørskuespillere er benyttet til å bebo våre bygninger. Resultatet er blitt et bedre friluftsmuseum med liv og aktiviteter både på ordinære dager og på de store familiedagene.

Besøktall

Avdeling Kristiansand	2006	2007	2008	2009
Skole	6 644	8 626	7 061	7 183
Publikum	18 382	24 161	21 033	15 915
Totalt	25 026	32 787	28 094	23 098

Det totale besøktallet på museet er gått betydelig ned. Dette skyldes i stor grad cruisebesøkene som har vært langt dårligere enn de siste to årene. Både skoleundervisningen og det tradisjonelle publikumsbesøket har ligget på omtrent samme nivå som i 2008. De store aktivitetsdagene er fremdeles populære og trekker mange mennesker. Men mange års flytteprosess og konsolideringsprosessene begynner å gå utover museets vanlige drift.

Samlingsforvaltning

Avdeling Kristiansand har i prinsippet inntaksstopp på grunn av vanskelige magasinforhold. I praksis kommer det likevel inn gjenstander fordi vi blir tilbudt gjenstander som vi ikke kan la gå fra oss. Av årets inntak kan nevnes møbler fra 1840-årene og et gammelt bord med kinesisk proveniens. Alle gjenstander kommer inn blir nøyaktig beskrevet, fotografert og merket og deretter innlagt på dataprogrammet Primus. Avdelingen har ca. 30 000 gjenstander, mange med undernummer.

Museets samlede antall fotografier er nå ca. 160 000. Tilveksten har vært liten i 2009. Avdelingen har hatt et godt samarbeid med DBVA og gjennom dem har VAMK fått skannet ca. 5000 fotografier fra samlingene. Det har vært en økning av forespørsler fra publikum om levering av digitale fotografier.

Magasinforholdene på Sagmyra er under bearbeidelse og nye pallereoler er blitt satt opp. Videre utbygging av dette magasinet med klimaanlegg vil videreutvikles når ny konservator blir tilsatt våren 2010. Noen av museets større gjenstander er flyttet til magasin på Lista.

Vedlikehold og antikvarisk drift

Området i nær tilknytning til Bygaden er ryddet og rustet opp bl.a. med nye ensartete søppelbokser. Mange trær er hogd ned og plen anlagt. Området er derfor blitt mer oversiktlig og fremtrer ryddigere enn tidligere. Denne opprustingen er fulgt av mindre arbeider som maling av flaggstenger og benker. I garasjen og i verkstedet er det ominnredet og bygd reoler for verktøy og antikvariske bygningsdeler. Smia er satt opp med vegger og spontak på antikvarisk riktig måte. Henrik Wergelands gates gavlvegg mot øst er malt. Hovedbygningen på Eikentunet har fått reparert vinduene, låven på Eikentunet og blikkenslagerverkstedet har fått kopiert gammel dør. Vestre Strandgate 44 har fått nytt tak på sidefløyen over toalettet. Ellers er det drevet fortløpende vedlikehold på den antikvariske bygningsmassen.

Det har de siste årene vært foretatt en grundig tilstandsvurdering av hvert enkelt bygg i friluftsmuseet. Dette viser at det er store etterslep på vedlikeholdet, og at man med dagens ressurser ikke klarer å holde tritt med forfallet. For å komme opp på et tilfredsstillende nivå er det behov for ca 5 millioner i ekstrabevilgninger. Dette er meldt inn både til Kristiansand kommune og gjennom søknad til KKD. I 2009 ble det tilført ekstraordinære midler til vedlikehold på ca kr 700.000.-

Formidling og utadrettet virksomhet

Skoleprogrammene har også i år vært mangfoldige med emner som julevandring, påsketradisjoner, hvordan korn blir til mel, arkeologi, gammeldags skole, gamle leker, plantefarging, ull og varme, om rik og fattig i byen med lek og arbeid, eventyr i årestua, julebukktiden, om livet etter 1814 og mye mer. Museets ansatte har også hatt omvisning i Kvadraturen for en del av byens ungdomsskoleelever. Avdelingen er med i den kulturelle skolesekken og arrangerte blant annet programmet "I by og på land" med 200 elever fra Vennepla på en dag.

I tillegg til de faste utstillingene har museet hatt to vandreutstillinger på Kongsgård i 2009: "Nasjonens barn", en foto- og dokumentasjonsprosjekt om taterbarna produsert av Bernd Eide, og "Tilbake til kroppen", en utstilling om seksuelt misbruk. Historien er fortalt av Rita Anne Berntsen. Den siste var en fortsettelse av utstillingen "Min kropp - min sannhet" og er en oppfølging og utdyping av norske museers BRUDD- prosjekt hvor tematisering av vanskelige spørsmål blir tatt opp. Disse utstillingene har som forutsetning museets devise om å være grensesprengende.

Forskning

Flere av museets ansatte har forskningsprosjekter innen emnene religion, matkultur, tekstil, lokalhistorie og vexillologi. I løpet av året har de ansatte holdt en mengde kåserier og foredrag i foreninger, på skoler og universitet i innland og utland. I løpet av året ble det publisert flere bøker og artikler. Museets årbok med temaet "Kvinner" kom ut like før jul med artikler som utelukkende var skrevet av Vest-Agder-museets ansatte. Det er første gang dette har latt seg gjøre. Fra Kristiansand-avdelingen ble det skrevet om: "Mandalskvinnerns ønske om politisk innflytelse", "Markante kvinner fra Mandalsregionen", "Mine kvinner", og "Titti Omdal: High society og hardt arbeid". Noen andre artikler skrevet av avdelingens ansatte: "Metal vexilla on Viking ships" Nordisk Flaggkontakt nr. 48, 2009, "The Reformation promoted the Dannebrog" Proceedings XXII. ICV Flag Berlin, Berlin 2009 og Kristiansand Turnforenings faner, i Kristiansand Turnforenings jubileumsbok.

For tiden pågår tre forskningsprosjekter på avdelingen: 1. Himmelen over Sørlandet. 2. Dekorerte brød. Brødet som symbol i fest og høytid. 3. Det norske flaggs historie. En av de ansatte jobber med doktorgrad i profesjonsetikk ved de kulturhistoriske museer.

Frivillig arbeid

Vest-Agder Fylkesmuseums venner har ca. 150 medlemmer. De hjelper avdelingen på aktivitetssdagene våre. Blant annet selger de kaker, kaffe og annet på den store Familiedagen og på Julemarkedet. I tillegg utfører de dugnadsinnsats når de enkelte dager om våren vasker, maler og rydder på friluftsområdet. I 2009 fikk museet flere pengegaver av Venneforeningen som dels ble brukt til å ruste opp området dels til innkjøp av gjenstander. Foreningen arrangerer Venneforeningens dag en gang om året og planlegger hvert år en dagsekskursjon til ett eller flere kulturhistoriske steder i Agder.

// VEST-AGDER-MUSEET GIMLE GÅRD

Gimle er en herregård som ligger i Kristiansand. Den ble bygd mellom 1797 og 1807. Opprinnelig var det en lystgård for kjøpmann Bernt Holm, en av byens velstående handelsmenn. Eiendommen ble testamentert til Kristiansand kommune da den siste eier Otilie Arenfeldt Omdal døde i 1982. Hovedbygningen ble overlevert med alt inventar og gården drives nå som museum. Fem generasjoner Holm-Arenfeldt-Omdal har etterlatt seg mange kulturhistoriske skatter.

Spesielle forhold

I løpet av 2009 er det utarbeidet forslag og forberedende arbeid til brannsikring på Gimle Gård. Utredningsarbeidet har vært omfattende og komplisert, men nå skal forholdene ligge til rette for å få installert et vanntåkeanlegg og et nytt elektrisk anlegg som vil sikre Gimle Gård for neste generasjon.

Besøksstall

Avdeling	2006	2007	2008	2009
Gimle Gård	1 816	2 749	2 923	3 076

Besøksstallet i fjor er i overkant av det som vi har hatt de siste årene. Dette skyldes flere aktiviteter og det store julearrangementet i slutten av november.

Samlingsforvaltning

Gjenstandene på Gimle Gård er en sluttet samling. Likevel finnes det en del gamle bøker og papirer m.m. på loftet som må bli gjennomgått. Registreringen startet sommeren 2007 og ble videreført 2008 og 2009. Det er blitt funnet interessante bøker, skolehefter og tidsskrifter som kan gi informasjon om interesse til Gimles beboere.

Vedlikehold og antikvarisk drift

Lystgården på Gimle Gård er en stor bygning med mange værelser og hundrevis av gjenstander. En viktig del av det daglige arbeid er å holde interiøret i forsvarlig stand. Renhold av rommene og gjenstandene er en tidkrevende, men viktig del av arbeidet på Gimle. Det drives dessuten fortløpende vaktmestertjenester på Gimle hele året, både innvendig og utvendig.

De siste årene har trærne rundt Gimle vokst ut over taket og inn mot veggene. Fra avstand er bygningen nesten helt skjult av trærne. I 2009 ble derfor en del av grenene kuttet slik at bygningen ikke lider skade. På lengre sikt mener museet at flere av trærne må bort, både for å bevare bygningen bedre, men også for å gjenopprette et historisk perspektiv slik at Gimle Gård blir sett i nærmiljøet. Hele hovedbygningen på Gimle Gård ble malt sommeren 2009. Muren ble inspisert og forberedende arbeider ble utført slik at murarbeider kan komme i gang til neste år. De fleste hvite blondegardinene i første etasje ble skiftet. De gamle ble pakket inn og magasinert. Ellers ble det utført mindre vedlikehold på bygningen.

VAMGG har også ansvaret for forpakterboligen. Det har vært planer om å gjøre denne bygningen om til formidlingsbygg. Dette er lagt på is til konsolideringsprosessen er ferdig. I mellomtiden er det utført mindre vedlikeholdsarbeider på boligen.

Formidling og utadrettet virksomhet

Vest-Agder-museet Gimle Gård har vært åpent i sommersesongen fra 15. juni til 31. august og hver søndag fra mai til siste søndag i oktober. Museet har i 2009 innledet samarbeid med profesjonelle skuespillere for å sette opp en "Omvisning utenom det vanlige" med en tjenestepike og musiker fra 1800-tallet. 22. november holdt museet et stort julearrangement med mange statister som gikk rundt i Gimles værelser. Publikum fikk anledning til å gå fritt rundt i huset uten guide. Gimle var pyntet med juletrær m.m.

Museet har undervisningsprogrammer for både ungdomsskolen og videregående skole.

Forskning

Mye ny informasjon om Titti Arenfeldt Omdal (1896-1982) og livet på Gimle på 1900-tallet ble samlet inn. Dette førte bl.a. til en artikkel i årboken og til flere foredrag. Nærmere 1000 historiske fotografier om Gimle ble digitalisert og lagt ut på Digitale Bilder i Vest-Agder, DBVA.

// VEST-AGDER-MUSEET SETESDALSBANEN

Vest-Agder-museet Setesdalsbanen skal bevare 1067 millimeter smalsporet norsk jernbanemateriell og tilhørende historisk materiale foto, mv, samt drift med dette på den nedlagte Setesdalsbanens strekning fra Grovane og nordover til Røyknes. Drift av Setesdalsbanen er et samspill mellom museets ansatte og ressurser samt Setesdalsbanens venner. Togdrift ville ikke vært mulig uten frivillig innsats. Dette setter driften ved denne avdelingen i en særstilling.

Besøkstall

Avdeling	2007	2008	2009
Setesdalsbanen	28 498	20 430	21 980

Til tross for færre antall kjørte tog (172 i 2009 mot 231 i 2008), var det flere reisende med Setesdalsbanen i 2009 (21.980 enkeltreiser) enn i 2008 (20.430 enkeltreiser). Den historiske toppsesongen i 2007 ble det registrert 28.498 enkeltreiser ved Setesdalsbanen.

At det var flere reisende i år enn i 2008, kan sees i sammenheng med det gode "museumsværet" denne sommeren. Men også at markedsføringen lyktes godt, som blant annet bedre distribusjon av brosjyre, samt bruk annonser på internett og i andre medier.

Samlingsforvaltning

- Katalogisering: Etter at det ble lagt til rette for bruk av registreringsprogrammet Primus ved avdelingen, gjennomførte konservator et to-dagers kurs i Primus i regi KulturIT. Høsten 2009 kom man i gang med registrering av gjenstander og arkivmateriale
- Sikring: Alarmanlegget på Grovane stasjon ble oppdatert med ny sender. Storebu fikk ny nødutgang samt trådløse varmedetektorer.

Formidling og utadrettet virksomhet

Denne sesongen ble flere av publikumstilbudene fra tidligere år opprettholdt, samtidig som noen nye kom til.

- Sesongen ble avsluttet andre søndag i advent med "Håndverksmesse og Juletog", et nytt samarbeidsarrangement med håndverksmessene som tidligere holdt til på Bommen Elvemuseum. Setesdalsbanen kjørte juletog med to avganger lørdag og søndag denne helgen.
- I forbindelse med årets Kulturminnedag, var det et samarbeidsarrangement med Stiftelsen Steinsfoss Tømmerrenne, med togtur og guidet tur i tømmerrennen.
- Da Røyknesbygda arrangerte Bluesfestival lørdag 16. august, ble det kjørt "Bluestog" for publikum med Setesdalsbanen til konsertscenen på stasjonsområdet på Røyknes.
- Det ble etter eget ønske solgt færre charterturer dette året. De fleste solgte turer var til cruisearrangører. Sesongen ble innledet 28.april, og i år var de engelsktalende turistene i flertall.
- Skole- og barnehagekjøringen ble gjennomført i uke 24, og samlet i underkant av 1000 besøkende de fem dagene vi kjørte. I år var museets tilbud noe utvidet. Temaet var "Gamle leker" og avdelingen fikk bistand av formidlingsansvarlig i VAM, Gunhild Aaby, til å gjennomføre opplegget ved Paulen gård.
- Setesdalsbanen var i skoleåret 2009/2010 med i Den kulturelle skolesekk til Vest-Agder fylkeskommune. 757 8.klassinger fra seks kommuner gjennomgikk i løpet av seks dager et undervisningsopplegg der temaet var Den industrielle revolusjon og Setesdalsbanens historie. Opplegget ble gjennomført på stasjonsområdet ved Grovane, og inkluderte også tur med damptog tur /retur Grovane -Røyknes.
- Rutesesongen åpnet søndag 14. juni. Åpningssøndagen og siste rutekjøring 30. august ble markert med aktiviteter ved stasjonene. Sesongavslutningen "Strøm, damp og gamle biler" var et samarbeid med Agder Motorhistoriske Klubb og Agder Energi. Som følge av manglende bemanning så museet seg dessverre nødt til å avlyse en kjøresøndag i juni.
- I forbindelse med "Den store museumsdagen" i Kristiansand, ble Setesdalsbanens postvogn fraktet ned til arrangementet, og ble både et blikkfang og område for ei lita fotoutstilling. Banearbeid og taktekking med spon var andre aktiviteter avdelingens ansatte demonstrerte for publikum. Fotoutstillingen som ble vist i Postvognen ble i etterkant vist i "Hybelen", på Grovane stasjon.
- Vinteresesongen har Setesdalsbanen tradisjonelt ikke tilbud til publikum, men for to år siden ble det startet "Strikkekafe" i kafeen på Grovane stasjon siste torsdag i måneden utenom kjøresesongen. Dette har blitt videreført i 2009.
- I forbindelse med Kulturuken i Vennesla ble det laget en fotoutstilling som ble vist i Herredshuset i Vennesla. Det ble samtidig laget en nettversjon av denne utstillingen som ligger ute på hjemmesiden. Setesdalsbanen hadde også en kjøresøndag under Kulturuken, og i forkant av togturen var det et foredrag om "Setesdalskoftas ferd gjennom dalen" inne på stasjonen.

Vedlikehold og antikvarisk drift

- Som følge av nytt vann- og kloakkanlegg inn til Grovane stasjon, ble det høsten 2009 utført et større gravearbeid på parkeringsplassen nord for stasjon. I den forbindelse ble det samtidig lagt ned kabelrør med tanke på fremtidig bruk for fiberkabel, jernbanetelefon og områdebelysning.
- I løpet av sommeren ble det ryddet kratt og skog mellom jernbanelinjen og Otra nord for Kringsjø holdeplass. Sammen med skogryddingen utført i 2008, har dette bidratt til bedre utsikt fra vognene samt økt brannsikkerheten langs linjen.
- Restaureringen av passasjervognen Co 333 har fortsatt i 2009. Trearbeider på vognkassen er videreført og ny bremsesynder er kommet på plass. Museet fikk tilskudd fra Norsk Jernbanemuseum til å restaurere de tre koksovnene (schweizerapparatene) som skal være i vognen. Det ene apparat ble restaurert av museets mekaniker på verkstedet på Grovane, de to andre ble restaurert ved Bredalsholmen dokk og fartøyvernsenter.
- Av større bygningsmessige oppgaver som kan nevnes er restaurering av vinduene i verksted og lokstall. Godshuset på tomten ble også skrapet og malt i løpet av sommeren
- Når det gjelder banevedlikehold, er det utført generelt banevedlikehold samt oppfølging av jernbaneverkets årlige befaring av linjen.
- For tilskudd gitt av Jernbaneverket ble det i 2009 innkjøpt materiale for videreføring av restaureringsarbeidet på rasoverbygget i Vrengen.
- Vinteren 2009 var Setesdalsbanens to mekanikere utleid i forbindelse med klinkearbeid til damplok "26c-411", blant annet for å vedlikeholde kunnskapen om klinking. Dette arbeidet var organisert av Norsk Jernbanemuseum og Norsk Museumstog.

Forskning/innsamling

I 2009 ble det digitalisert seks lydassetter, med arbeidslivsintervjuer gjort rundt 1985 av tidligere ansatte ved Setesdalsbanen. For å lettere innhente informasjon fra disse ved behov, er det laget en stikkordsmessig oversikt over hva som er innholdet på disse filene.

Som følge av at stavindustrien var en viktig kunde for Setesdalsbanen i driftstiden, er det satt i gang en registrering av informanter i området, og intervju av disse er påbegynt.

Museet har mottatt en del jernbanerelaterte trykksaker i 2009, blant annet flere komplette årganger "Meddeleser fra Norges Statsbaner", den eldste årgangen fra 1927.

Frivillig arbeid/venneforening

Togkjøringen ble også i år i all hovedsak utført ved hjelp av dugnadsarbeid av medlemmer i Setesdalsbanens venner. I tillegg har medlemmer av venneforeningen aktivt deltatt i gjennomføringen av andre aktiviteter. Her er noen eksempler: Bistand under skole- og barnehagekjøringen, formidlere i forbindelse med Den kulturelle skolesekk, medarrangør av strikkekafeen, bistand under Den store museumsdagen samt flere dugnadsoppgaver relatert til vedlikehold (Maling, vinduene i lokstall/verksted, fotodokumentasjon, tilsyn med bygninger, brøyteoppgaver, assistanse under arbeid med C0 333, overhaling av diesellok, transport oppdrag, reparasjon skorstein til lok nr 5, "Nytt fra Setesdalsbanen" samt innsamling av elektriske deler i forbindelse med riving av Oggevatn stasjon).

Det har gjennom hele året vært en utfordring for stabil drift at sentrale aktive som banen er avhengig av, valgte å trekke seg ut av samarbeidet på grunn av at de mente de ikke ble tilstrekkelig involvert i driften og savnet innflytelse på utviklingen ved banen. Etter flere møter og samtaler ser det nå ut til at det er mulig å få de organisatoriske forhold som er nødvendig i forhold til de krav som er satt av Statens Jernbanetilsyn for å kunne fremføre tog på banen. Vi håper at alle forhold vil være på plass i løpet av mars 2010.

// VEST-AGDER-MUSEET SJØLINGSTAD ULDVAREFABRIK

A/S Sjølingstad Uldvarefabrik ble grunnlagt i 1894 og er i dag en levende museumsfabrikk som er ivarettatt som et teknisk kulturminne over tekstilindustrien i Norge. Fabrikken produserer fortsatt ullvarer på de gamle maskinene, blant annet garn, tepper, vadmel, plissé, ullfilt m.m. Fabrikken er komplett med farger, spinneri, veveri og appretur, og har eget kraftverk med damanlegg.

Spesielle forhold

Det har vært flere arrangementer på fabrikken i forbindelse med Kulturminneåret 2009. Avdelingsleder har hatt svangerskapspermisjon og formidlingsleder har vikariert i hennes stilling. Ny formidlingsansvarlig er ansatt i vikariat. Det er ansatt ny person som spinneriansvarlig ved museumsfabrikken i mars.

Besøkstall

Avdeling	2007	2008	2009
Sjølingstad	7 052	5 893	6 330

Totalt besøk for 2009 var 6330 (5893 i 2008, 7052 i 2007). Det har altså vært en økning i besøkstallet, uten at vi er tilbake der vi var i 2007 og årene før. En av hovedårsakene til dette er først og fremst at formidlingsleder ved fabrikken har flyttet en del av sin aktivitet fra Sjølingstad til avdelinga i Mandal. Besøkstallet har gått tilsvarende opp i Mandal.

Samlingsforvaltning

Vi har i 2009 mottatt flere digitale bilder fra snøvinteren 1971. Bildene er fotografert av Aake Borrevik som tidligere har arbeidet ved fabrikken. Ellers er det ikke innsamlet noe materiale.

I 2008 gjennomførte museumsfabrikken et stort prosjekt i veveriet knyttet til kunnskapsoverføring om maskinelle innstillinger og reparasjoner av vevstoler. Dokumentasjonen av dette prosjektet besto av foto og manualer. I 2009 var året de ansatte i veveriet fikk prøvd seg ut på egenhånd uten "lærer", men med manualene å støtte seg til. Manualene har vist seg svært nyttige i bruk, og praksisen med å skrive manualer fortsetter.

Vedlikehold og antikvarisk drift

I 2009 flyttet vi ut av lageret i Holum, gjenværende utstyr der ble flyttet til Disponentgarasjen. Disponentgarasjen ble skrapet, treverket på kjelehuset ble malt, plysrommet fikk malt vegger, gulv og tak. Våren ble det gjort sikring av taket i spoleriet, to meter av den rustne pipa til kjelen ble erstattet. Turbinene ble rengjort og deler og akslingen til turbinen ble produsert for montering januar 2010. Elis løe ble gitt tilbake til tidligere eiere.

Formidling og utadrettet virksomhet

Herunder publikasjoner og utstillingsarbeid

I vinterferien ble det for første gang gjennomført vinterferieaktiviteter med omvisninger i fabrikken og aktiviteter for barn, med god respons. Det ble også gjennomført påskeaktiviteter, kulturminnedag og julemarked.

Tiltak i forbindelse med Kulturminneåret 2009 var sommerutstillingen Fotografiske blikk på en levende museumsfabrikk med fotografier av Bård Løken og av barnehagebarn. Kulturminnedagen ble gjennomført med vasking av filleryer, slik de gjorde det i tidligere tider, det var aktiviteter for små og store med fotvasking, vasking av stoff på den gamle måten, toving av ullseil, snekring av trebåter og plantefarging. I produksjonen ble det blant annet vist ullvasking, farging og vasking.

Museumsfabrikken deltok også i prosjektet Fordums kraft - nytt liv. Tekstilkunstner Bente Knudsen Sanden laget, med utgangspunkt i fabrikkens historie og materialer, utstillinga Medalje til fraflyttede arbeidere. Utstillingsåpningen hadde en kulturfilosofisk tilnærming til temaet arbeiderkultur. Stein Rafoss holdt foredrag og kunstneren fortalte om utstillinga og sitt møte med Sjølingstad Uldvarefabrik.

I tillegg ble bilder fra museumsfabrikken vist på vandretstillingen som åpnet på Rådhusplassen sommeren 2009. Utstillinga ble også utstilt i Kristiansand.

Forskning

Vi har i 2009 hatt et samarbeid med tekstilkunstner Franz Schmidt som har rekonstruert stoffer fra fabrikkens arkiv. Han har med utgangspunkt i gamle prøvebøker, analysert bindinger, gjort fargeanalyser og har farget, tvunnet garn, laget renning, satt opp vevstol og vevd stoffer. Dette arbeidet har han i stor grad finansiert selv, men museumsfabrikken har bidratt med bolig, og fri tilgang på maskiner og utstyr. Resultatet av arbeidet vil bli vist på Ram Galleri i Oslo, og som sommerutstilling på museumsfabrikken.

Frivillig arbeid/venneforening

Venneforeninga Uldvennen er en viktig samarbeidspartner for museumsfabrikken. Uldvennene stilte i 2009 med flere personer deltok på Den store museumsdagen i Kristiansand, på Kulturminnedagen og ved Julemarkedet. De to siste arrangementene er ikke mulige å gjennomføre uten denne hjelpen fra Uldvennene. I tillegg sender leder av venneforeningen ut informasjon til alle 100 medlemmer i forkant av spesielle tilbud og arrangementer ved fabrikken, dette er god markedsføring for oss. Venneforeningen arrangerte også medlemskveld for nye og gamle medlemmer på museumsfabrikken.

Produksjonen

Museumsfabrikken er unik i norsk og europeisk målestokk. Gjennom produksjonen blir kunnskap om maskiner, prosesser og håndverksteknikker videreført og tatt vare på. Produksjonen er en viktig forutsetning for en levende museumsfabrikk.

Vi har hatt et godt produksjonsår, og har klart å fylle opp lageret og holde varelageret oppe. Salgsinntektene i 2009 var noe høyere enn året før, sommersalget var spesielt godt. I veveriet var det stor produksjon av jacquardtepper, det var flere spinninger enn året før, til tross for opplæring i avdelingen, og i filtavdelingen var produksjonen omtrent som tidligere år. Det var stort etterslep i fargeriet, men avdelingsleder var tilbake fra permisjon 1. februar, og det har dette året vært stor aktivitet i avdelingen.

// VEST-AGDER-MUSEET MANDAL

Vest-Agder-museet Mandal holder til i Andorsengården, byens mest dominerende kjøpmannsgård. Mandal blir ofte kalt "Den lille byen med de store kunstnerne". Dette gjenspeiles også i museet, hvor det blant annet finnes arbeider av Adolph Tidemand, Olaf Isaachsen, Amaldus Nielsen og Gustav Vigeland, som alle er født i Mandal.

Langs Agderkysten har det gjennom tidene vært drevet mange typer fiskeri. Museets fiskeriavdeling gir et godt innblikk i de redskapstypene som har vært brukt. Her finnes også motorer og modeller av de vanligste fiskebåtene. Mandal var en av Norges ledende sjøfartsbyer i seilskutetiden. I museets sjøfartsavdeling, som blant annet består av konsul Morten D. Bessesens samlinger, finner vi en stor samling gjenstander og skutebilder.

Nytt av året er utstillinga "Fremmed sus i serken" og sommeraktiviteter for barn. Vi har også langt på vei etablert et skoletilbud og har gjennomført flere skoleopplegg.

Besøkstall

Avdeling	2007	2008	2009
Mandal og Vigeland Hus	2 896	3 516	4 189

Totalt besøk for 2009 var 4189 (3.516 i 2008 og 2.896 i 2007 uten Vigeland Hus). Tallet på enkeltbesøkende i den forlengede sommersesongen økte med 36 % når besøk på Den store museumsdagen i 2008 ikke regnes med. Ny draktutstilling, bra markedsføring, tilbud om sommeraktiviteter for barn og Den kulturelle skolesekken har medvirket til økt besøk.

Samlingsforvaltning

Vigeland Hus har fortsatt flere innlånte gjenstander, men også inventar i form av gaver. Dette er ikke tilfredsstillende katalogisert. Det samme gjelder store og viktige deler av samlingene i Andorsengården.

Det er mottatt flere gjenstander til museets samlinger. Først og fremst kan nevnes at et oljemaleri av Adolph Tidemand fra 1837 ble kjøpt til museet av Mandal kommune fra en privatperson i Tyskland. Fra samme person ble det også gitt 133 lysbilder i farger fra Mandal og distriktet tatt under 2. verdenskrig. I tillegg ble det gitt 23 enkeltgjenstander og ei samling av ca. 50 gjenstander fra en tidligere møbelsnekkervirksomhet i Mandal. Vigeland Hus A/S kjøpte også det tidligere innlånte kontorbordet som Gustav Vigeland skal ha laget utskjæringer i føttene på. Det nevnte maleriet av Adolph Tidemand ble undersøkt og konserverert på profesjonell måte i november.

Regionkonservator er leder for ei prosjektgruppe til oppstart av katalogisering i programmet Primus og deltok på kurs i dette 13.-14. oktober. (Database for Primus ble etablert på Odderøya fra 9. mars.) Museet klarerte med NAV om praksisplass for en person på deltid for arbeider med billed- og gjenstandssamlinger fra januar 2010.

Regionkonservator har arbeidet fram et foreløpig utkast til temaer for innsamlingsplan for VAM Mandal. Dette arbeidet er etter innhenting av kommentarer tenkt sluttført i 2010.

Klimamåling ble gjennom året utført på Olav Holmegaards samlinger og i utstillinger i 2. etasje av økonomibygningen i Andorsengården.

Regionkonservator deltok på kurs for brannvernledere i april. I april og mai hadde brannvesenet gjennomgang av Andorsengården i flere puljer slik at mannskapene er kjent med komplekset før en kritisk situasjon. Ved noen rømningsdører ble nøkkelsylindere skiftet til knappriere. Regionkonservator deltok i oktober på informasjonsmøte hos et rørleggerfirma om vanntåkeanlegg. Museet har innhentet tilbud på arbeid med etablering av brannbok for Vigeland Hus med sikte på gjennomføring i 2010.

Vedlikehold og antikvarisk drift

Vigeland Hus

Lekkasje fra veranda i 2. etasje av sørvisbygget ble tettet. Hovedhus med verksted ble malt utvendig. Det samme ble store deler av sørvisbygget. Klare UV-tette rullegardiner ble montert i hovedetasjen i værelser mot veien.

Andorsengården

I forbindelse med utstillingsarbeid ble lysskinner og utstillingsbelysning montert i fire små og større rom i 2. etasje av økonomibygningen. De fleste ledelysene for rømning ble skiftet i mai. Hagen til Andorsengården er undersøkt arkeologisk og ble fra slutten av mai opparbeidet med den framtidige strukturen i bedene. Anleggsgartner var ferdig i begynnelsen av juli. Portaler ble satt opp med original port i den ene. Offisiell åpning blir i juni 2010. Museet er ikke direkte part i disse arbeidene.

FREMMEDE SUS I SERKEN Fargerike motetrek fra Europa

I Norge ligger Vest-Agder som snuten mot kontinentet hvor motene ble formet. I handel og skipstrafikk var kontaktpunktene mange med bl.a. hollendere, franskmenn og engelskmenn. Med utvikling av pengeøkonomi og kjøpekraft ble moter et viktig uttrykk for status. De sosiale ulikhetene var store, og de fattige hadde liten mulighet til å følge nye impulser. Disse spredte seg fra kyst til innland. Spredningen gikk opp langs elvene hvor også bønder var velstående på laksefiske, trelast og sagbruk.

Den vestlige kvinneklassen ca. 1750 besto av aljert og troya, som regel med ferske og ofte også med anorelv. Mange hadde også (høved)kerke. De vanligste undertrøyer var en sort av kerse eller troya. Aljert var vanligst av et ullstoff i ulike farger. Troya var silkestoff forkom også, men før 1770 med bare de høyere samfunnsklasser. Troya var også ofte av ullstoff, men her var vanligst de mørke: Silt, damask eller andre importerte stoffer. Troya kunne være utfarget, stript eller blomstret. Smalstribet var helst av ullstoff og kvinnen i mange ulike farger, smalfarget og mønstret. Forklart var av kerse, tørket det samme.

I middelklassens garderobe var det vanligere med underkjørt og undertøy enn serts. Kjoler (kjølning kopper eller caper) forkom, og enkelte også "kjoler" (kjortler). Det var bedre stoffer; i middelklassens moter aljert i kerse og troya – og de var nye, i bedre stand og mer verdifulle enn klarna til underklassens kvinner.

De siste tiårene av 1700-tallet skjedde det store forandringer i kvinnes klær i Mandal og områdene rundt. Overklassens troya- og kerse-klær ble holdt utstillinger. Men hovedparten var det å være gitt av mote. Den store nyheten var ikke et klær av bomull ble vanlig. Damask som også skinnelike stoff og kvinner av underklassen kunne ikke se klær av bomull. Jente over var kvinnes klær bedre på slutten av 1700-tallet enn rundt 1750.

Middelklassens kvinner – og særlig den høyere middelklassen – hadde fortsatt bedre utvalg klær og i bedre kvalitet. Og de gikk i bomullsklær, men gjerne "tatt" av aljert og troya i samme stoff – enfarget eller blomstret. De kunne lære seg silkestoff, ofte med sølvbånd. Til det kunne de også gå med hatt eller hette, gjerne av fløyel. Overklassens kvinner sto i en klasse for seg i hva klær ønsket. Over garderobe var særlig preget av kvantitet og kvalitet stoffer.

Mannens klær var også variasjoner over et par fete mønstre: Arbeidere og fattige klasse ble gjerne i troya og kerse, troya kunne være av vadmal eller importert ullstoff. Buktene var gjerne også av ullstoff. Det var ikke utbredt, men det var blitt vanlig på slutten av 1700-tallet enn tidligere.

Mange håndverkere og andre menn i underklassen gikk (særlig før 1770) "kjort" (kjortel, lang jakke) og kjolbukk som regel med vas til. Under vest og kjortel hadde de som regel en yttertroya, og til arbeidsskisse hatte stramper. Trøyer var som regel av ullstoff eller ulltøy farger. I tillegg rundt 1770 gikk mange av underklassens menn (på samme måte som kvinner) i gamle, slitte og malpatiserte klær. Det var ikke uvanlig at de gikk med vadder (mønstre) kjortel eller bukser.

Middelklassens menn gikk og fra de høyere samfunnsklasser ved å bære "kledning" – et antrekk bestående av "kjort", vest og bukser i samme stoff og farge – med aljert til. Kledning ble også båret av overklassens menn og var utbredt (med finere kvalitet og stoffer) et klart statussymbol.

Mannens undertøy besto av undertrøye og underskjorte, vanligvis av kerse. I den øvre middelklassen og overklassen var undertrøye helst av damask. Blant de rikeste var det av silke. Folk flest gikk med ullstrømper, og noen arbeidere hadde undertrøye av ull.

Etter 1770 var stramper av bomull vanlig i middel- og overklassen. Ved festlige anledninger kunne overklassens menn trekke på seg ullstrikker.

Fargerike klær var det langt mindre av blant mennene enn blant kvinnene. Gjennom hele 1700-tallet var blå og brune kleddinger kjortel og bukser vanlige i under- og middelklassen. Det samme gjaldt helt opp til 1770-Svane og på overklassen. Sorte klær gikk gradvis ut av bruk alle år til omkring ca. 1770.

Etter 1770 la den øvre middelklassens menn stadig mer vekt på vesten, som opplyst i stadig utbredte farger, mønstre og materialer. Mennene i overklassen hadde seg lange i fargene som var vanligst blant byens menn. Men deres klær var av bedre kvalitet og stoffer, og den gruppen var langt mer rikholdig enn i de midlere og lavere sosiale lag.

Tradisjonen på bygdene preget hva de fleste klær fra midten av 1700-tallet. Det var enkle, grove klær, oftest av ull, selv om ullstoffet allene da kunne være utenlandske. På kvinnen var det enkle og farge i de høyere sosiale lagene. De hadde sterkest kontakt utad og fant sine forbilder i utlandet. Etter hadde også byene mest kontakt med utlandet og senere i byens omland og der de langfart fant sine forbilder.

I siste halvdel av 1700-tallet fortrengte påvisningen utenfra bygdetradisjonen og ullstoffene – særlig blant kvinnene. Dette var mulig fordi rimelige bomullstoffer fra den industrielle revolusjonen i Storbritannia ble tilgjengelige i Mandal. Via handelskravene fant nye stoffer og nye moter veien ut til omlandet.

Kjøpekraften på 1800-tallet var ikke så sterk som den hadde vært på slutten av hundreåret før. Dette var imidlertid ikke ut til å ha kommet veig av klær. Kjøpmenn i Mandal tok koma med til Kristiansund til hjelp ved salg av klær, hatter, lær, draktstykke og andre moter var for kvinner til butikken i Njåmyen. Innbyggerne der hadde sin smak og sine moter som selgeren var nødt til å ta hensyn til.

Som kvinnene ble også tidens moter endret og mer raffinerte enn tidligere. Overklassens klær ble mindre fargerik og pregete enn den hadde vært på slutten av 1700-tallet. Parfyme gikk av mode. Sort, grått og blått ble de vanligste fargene på mennens frakk, vest og bukser, også til høyder.

Det var i løpet av 1800-tallet og den øvre del av middelklassen som kunne hente på seg å følge motevitningene. Allmanns menn og kvinner hadde ofte vislige buker å jakke. Mandals offentlige tjenestemenn var kjent for sine trikke og fult utformet som de gjerne også bar i firkanten. Det sape forteller utvanten om det del av den svenske tjenestemenn.

Fra til 1814 var Mandal en utadvendt by mot Danmark og utlandet. Etter atskillelsen fra Danmark ble oppmerksomheten i større grad rettet mot det nye riksstørst, Kristiansund, og Mandals eget omland. Men samtidig er forandringene tydelige nok. Byen hadde ved midten av hundreåret et moderne preg som påklær framover. Blant annet skulle skipperen bringe store deler av byens og omlandets mannlige befolkning ut i Europa og resten av verden. Der kontakt de sine styrtkå og brakte nye mote tilbake til seg selv og sine kjære.

frømm med sus i serken

Olav Holmegaards samlinger

Anlegget hadde tilsyn og alminnelig vedlikehold. Men det ble ikke utført oppgradering av anlegget. Vest-Agder-museet hadde befaring på anlegget 30. april for utforming av en museumsfaglig uttalelse om anlegget. Rapport ble ferdigstilt i juni 2009.

Formidling og utadrettet virksomhet

Draktutstilling i hovedsak basert på materiale fra Olav Holmegaards samlinger ble laget av Vest-Agder-museet i samarbeid med Husflidskonsulenten i Vest-Agder og Norsk Flid Husfliden Mandal. Utstillinga fikk tittelen "Fremmed sus i serken. Fargerike motetrek fra Europa" og ble åpnet av fylkeskultursjefen den 10. juni. Det var forhåndsvisning av utstillinga på 17. mai. Norsk Flid Husfliden Mandal kjøpte inn bystene til utstillinga som skal stå også i 2010 som er jubileumsåret for Norges Husflidslag. Høsten 2009 gjennomførte formidlingsleder og Husflidskonsulent i Vest-Agder skolesekktilbud med utgangspunkt i utstillinga for til sammen 27 skoleklasser.

I forbindelse med Mandal kunstforenings 70-årsjubileum var det utstilling av grafikk i medierommet på Vigeland Hus. Utstillinga med innlånte verker fra Mandal kunstforening hadde tittelen "Andre kapittel". Det ble i meldingsåret kjøpt inn noe enkelt utstyr for midlene som ble gitt av Sparebankstiftelsen DnB NOR i 2008. Det ble også planlagt og tilbudt grafikkopplegg i skolesekken i Mandal for våren 2010. I sommersesongen ble det gjennomført gratisaktiviteter for barn i Sjøfartsavdelingen der barna kunne lage makramè og krabbesnører, på Vigeland Hus var det tegning og makramè. I tillegg ble det laget en rebus for barn med oppgaver i malerisamlinga, sjøfartsavdelinga og Vigeland Hus. Rebusen ble delt ut på turistkontoret. Fortellerene hadde omvisninger i Vigeland Hus, men også ved besöksinngangene i Andorsengården så langt det var mulig for samtidig oppsyn med inngangene.

Navnet Mandal Bymuseum ble overmalt på ytterveggen mot hagen. Det nye navnet Vest-Agder-museet Mandal ble malt på veggen 3. juli. Tilsvarende ble to nymalte museumsbukker med det nye navnet satt ut fra 10. juli.

Museet har deltatt i prosjektgruppe i regi av Lindesnesregionen næringshage med tittel "Gull av Gustav" med sikte på profilering av Mandal og Lindesnes ved hjelp av Gustav Vigeland og med vekt på Vigeland Hus.

Forskning

Regionkonservator deltar i faggruppe 4 (forskning) og er utpekt til redaktør for Vest-Agder-museets årbok for 2010.

Frivillig arbeid/venneforening

Vest-Agder-museet Mandal har ikke noen venneforening, men har god kontakt og godt samarbeid med særlig Vigeland Hus A/S, Mandal kunstforening, Mandal historielag og Marna Motor A/S. Tidligere avdelingsleder er også til god hjelp.

// VEST-AGDER-MUSEET LISTA

Vest-Agder- museet Lista har flere ulike avdelinger spredt utover Farsund kommune. Museet skal se helheten i lokalsamfunnet, naturen og kulturen og ta for seg både historie, samtid og fremtid. Kunst skal være en integrert del av formidlingen.

2009 har vært et fantastisk år for Vest-Agder-museet Lista. Aldri har museet hatt så mange gjester. Aldri har vi hatt så mange ulike arrangement, og aldri har vi arrangert flere kulturhistoriske turer i Listalandskapet. Aldri har vi hatt så mange nye utstillinger.

1. mai var en stor dag på Nordberg Fort. Hele kommunen var pyntet til fest for å ta i mot cruiseskipet "Boudicca". Cruiseturistene lot seg begeistre også av Nordberg Fort og utsikten her. Det nye museet åpnet 5. juli med en stor folkefest på Nordberg. Folkemusikk, festtaler, barne-aktiviteter og god mat preget dagen. Stolte eiere i Farsund kommune og Vest-Agder fylkeskommune –og en strålende fornøyd museumsbestyrer, koste seg sammen med mer enn tusen besøkende i solskinet.

Sommersesongen avsluttet på samme måte med åpen dag på Nordberg Fort. Dagen ble arrangert i samarbeid med fylkeskommunen, venneforeningen, Lister Forsvarshistoriske forening og Nordsjø-festivalen. I dette samarbeidet ser vi virkelig en synergieffekt av at flere ulike aktører spiller på lag.

Det nye museet har vært arena for flere konserter og konferanser – og i høst fikk vi til og med besøk "fra kongens bord", da Samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa var i Farsund for å åpne Ravneheitunnelen.

Besøksstall

Avdeling	2007	2008	2009
Lista	4 624	6 737	11 884

Hele 11884 gjester benyttet seg av museets tilbud i 2009. (6737 i 2008, 4624 i 2007). Den største økningen skyldes selvsagt nybygget som åpnet 5. juli. I sommer var det mellom 20 og 200 gjester hver dag. I tillegg har det vært godt besøk på ulike arrangementer, konserter og foredrag. Det er en liten nedgang i antall skoleelever. Dette skyldes liten kapasitet i skoletjenesten.

Naturlosturer og andre publikumsarrangement slik som nattsafari er også veldig godt besøkt.

Samlingsforvaltning

I løpet av de siste årene har museet gjort et stort arbeid for å bedre bevarings- og sikringsforholdene ved museets hovedbygg på Vanse. Dette arbeidet fortsatte i 2009. Totalt har museet rundt 15000 gjenstander, og registreringsarbeidet har en høy prioritet i museets arbeid fremover.

Lista fungerer som fellesmagasin for Vest-Agder-museet. Både hangar på Lista Fly- og næringspark og Mabergåsen fjellhall er viktige i dette arbeidet. I Mabergåsen ble det installert kompaktreoler for oppbevaring av foto. Innredningen ble finansiert med støtte av UNI-fondet.

Vedlikehold og antikvarisk drift

Det er drevet småskala kontinuerlig vedlikeholdsarbeid. En anstrengt økonomi gjør at vedlikeholdet preges av nødsarbeid.

Formidling og utadrettet virksomhet

Museet holdt åpen hovedavdelingen i Vanse og Listeskøyta kystkultursenter fra og med 21. juni til og med 23. august. Nybygget på Nordberg åpnet 5. juli og holdt åpent t.o.m 31. August. I tillegg hadde museet søndagsåpent på Østhassel redningsstasjon og Hetland skolemuseum. Sælør og Lista kystlag har holdt Østhassel Redningsstasjon åpen, mens Lista Museums venneforening hadde ansvaret for krigsutstillingen på Nordberg Fort. Møllene på Hervoll og billedhugger Mathias Skeibroks fødested på Skeibrok er åpne miljøanlegg.

Skoletilbudet vårt er en del av Den kulturelle skolesekken i Farsund kommune. Det ble gitt tilbud til alle på 3. trinn på Hervoll mølle, alle på 4. trinn om steinalderen. Et kunst-formidlingstilbud med utgangspunkt i Skeibrok-utstillingen til alle på 8. trinn i kommunen måtte utgå pga. kapasitetsproblemer i skoletjenesten. Steinalderopplegget er også blitt en del av det faste tilbudet til skoler i hele vestfylket gjennom Den kulturelle skolesekken til Vest-Agder fylkeskommune.

I samarbeid med Sørlandets kunstmuseum formidlet vi kunstverkene til Leonhard Rickard for mer en 750 skoleelever.

Museet har arrangert 12 "Naturlosturer". I september arrangerte vi tradisjonen tro, nattsafari på Penne-feltet. Her ble det servert lammelår tilberedt i kokegrop, før vi undersøkte helleristningene med fakler og lommelykt. Samme måned hadde vi besøk av astrofysiker Knut Jørgen Røed Ødegaard. Historiker Magne Haugland har også holdt foredrag om russerfangene i Norge under andre verdenskrig.

Publikasjoner

Museet har i samarbeid med museets venner utgitt årbok. Årboka hadde et opplag på 600 eksemplarer. Årboka inneholder flere artikler med lokalhistorisk innhold. Avdelingsleder er redaktør.

Utstillinger

I samarbeid med Kulturhistorisk museum Oslo og Fylkeskonservatoren i Vest-Agder laget vi utstillingen **"...og minner om en stolt slekt"** om den tyske arkeologen og majoren Ernst Sprockhoff og vikinggravfunnet han gjorde på Lista i 1942. Det ble også laget en liten temautstilling om Susanne Langøy og den 4000 år gamle flintdolken hun fant.

Museet egenproduserte ny utstilling om Mathias Skeibrok, samt innredet et norskamerikansk kjøkken i den nyoppussete brakken på Nordberg. En modell i skala 1:160 av Nordberg Fort i 1945 ble også montert her.

På husflidens dag i Vanse ble det utstilt et utvalg av museets rosemalte gjenstander. Vi hadde også vandretutstilling med verker av Leonhard Rickard. Utstillingen var produsert av Sørlandets kunstmuseum. Avdelingsleder stod for formidlingen. Vi har bidratt med gjenstander til flere mindre temautstillinger på Farsund bibliotek.

Frivillig arbeid/venneforening

Venneforeningen har hatt en revitalisering i år. Nå er man kommet i gang med medlemskvelder med lokalhistoriske foredrag og interessen blant lokalbefolkningen er stor. Venneforeningens hjelp i forbindelse med de mange arrangementene våre har vært av avgjørende betydning. De rene gulvene i nybygget er også sponset av venneforeningen vår. Vi håper den nye given fortsetter, og at enda flere melder som medlemmer.

Samarbeid

Museet samarbeider med flere lokale lag og foreninger, bl.a. Lister Forsvarshistoriske forening, Small City Cruises og Nordsjøfestivalen. Avdelingsleder har holdt foredrag om lokalhistoriske tema, samt en rekke presentasjoner av museumsplanene og nybygget på Nordberg. Museet er deltakere i Farsund kommunes Reiselivsforum, samt i styringsgruppen for Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista.

// VEST-AGDER-MUSEET FLEKKEFJORD

Virksomheten til Vest-Agder-museet avd. 8 Flekkefjord, byr på omvisning i Museets hovedbygning, med gjenstander og interiører fra 17-, 18- og 1900-tallet. Museet har også tilbud om byvandring. Dette er etter avtale og er et helårstilbud. I sjøbuene er det stor aktivitet med flere temporære utstillinger.

Lokalbefolkningen besøker museet i forbindelse med særutstillinger og aktivitetsdager. De faste utstillingene blir i liten grad besøkt av lokalbefolkningen. Besøk av turister, både enkeltbesøkende og i gruppe har et utviklingspotensiale. Her må det et bredt lokalt engasjement og samarbeid til. Et totalt besøkstall på 7844 for 2009 er svært gledelig.

Sjøbuene er også arena for konserter (Musikkens Venner) møtevirksomhet, konferanser etc.

Besøkstall

Avdeling	2007	2008	2009
Flekkefjord	5 486	7 906	7 844

Besøkstallet for 2009 er svært gledelig. Historisk sett er 2009 over gjennomsnittet. Museet er i skoleåret fulltegnet. I denne delen av året er det marginale muligheter til å øke besøkstallet. For sommersesongen er det kapasitet for økning i antall besøkende. Her får vi prøve å være kreative og se på mulighetene lokalsamfunnet har og samarbeide med ulike aktører for å få flere besøkende til Flekkefjord og museet.

Samlingsforvaltning

Vest-Agder-museet avd. Flekkefjord har om lag 7500 gjenstander. Ingen er digitalt registrert. Registreringen er foretatt på NKKM - kort og tilvekstskjema. Magasinforholdene er ikke tilfredsstillende. Museet rår over ett uinnredet magasin i sjøbuene og et trekkfullt loft i Hovedbygningen. I tillegg leier museet et kaldlager på Gyland. For 2009 åpner det seg andre muligheter. Lagret på Gyland vil bli erstattet med hangaren på Lista. I 2008 ble det kjøpt inn pallereoler til bruk på Lista. Dette gjør det mulig å ferdigstille magasinet i Sjøbuene. Museet har fått installert Primus. Museet vil bruke en del ressurser på å få samlingen tilfredsstillende oppbevart og registrert. Oppstart vil bli i løpet av 2009. Det vil bli utarbeidet nye rutiner for inntak og konservering av nye gjenstander. Dette vil være en prioritert oppgave.

Vedlikehold og antikvarisk drift

Løpende Vedlikehold av Solstrand, med årlig slippsetting i Egersund. Ny mesanmast ble bestilt i 2008, monteres i 2009. For øvrig forefallende arbeid på museumsområdet. Ytterdør på Hovedbygning trenger total renovering. Gavlvegger mot sør sør/vest på sjøbune er i dårlig forfatning og trenger ny kledning. Målet er å komme i gang med Krambua i 2009, for ferdigstilling i juni 2010.

Formidling og utadrettet virksomhet

Hovedtyngden av museets virksomhet i 2009 har vært knyttet til formidlingsarbeid. Arbeidet overfor skolen er helt i tråd med museets målsettinger. Satsinga er ressurskrevende, og er utnyttet maksimalt. Som følge av variert utstillingsaktivitet gjennom hele året, var det stor etterspørsel fra skolene.

Museet har i 2009 hatt 7 temporære utstillinger og flere aktivitetsdager med ulike tema. Musikken venner har avviklet 7 konserter i sjøbuene. Aktivitetene strekker seg gjennom hele året. Det ble utarbeidet pedagogiske opplegg til utstillingene. Det viser seg at det er aktivitetsdager som trekker barn til museet.

Arrangementet på Kulturminnedagen var svært vellykket, med stor deltagelse. VAM avd. Flekkefjord samarbeidet med Flekkefjord Historielag, Flekkefjord banens venner og Staten vegvesen hvor regionens unike samferdselshistorie ble satt på dagsordenen. Arrangementet fikk økonomisk støtte fra kulturminneåret, Jernbaneverket og Statens vegvesen.

Museumsformidler har hatt to turneer i Vest-Agder med "Camera Obscura". Museumsformidler har også bistått VAM Lista i forbindelse med undervisning.

Med museumsskøyta Solstrand arrangerer museet heldagsturer for regionens 5.klassinger. Dette er opplegget er et samarbeid mellom museet og Den kulturelle skolesekken i Flekkefjord. Turene går til Sandvikstrand ved Fedafjorden. I 2009 deltok VAM Flekkefjord med Solstrand på den store museumsdagen i Kristiansand.

Grønnes batteri er også arena for pedagogisk virksomhet for barn i alle aldre til og med 4. klassinger.

Vedlikehold og antikvarisk drift

I 2009 har det vært utført omfattende vedlikehold av Solstrand, med årlig slippsetting i Egersund. Det ble montert ny mesanmast. Det måtte bygges ny kappe. Da den "nye" kapp som ble laget ved Hardanger Fartøyvernssenter (2002) viste seg å være betydelig råteskadet. Videre ble navigasjonsutstyr montert og det elektriske anlegget fornyet. Ny spyle- og lensepumpe ble også montert. Kjølepumpe på motoren ble også reparert. Totalt ble det i 2009 brukt 250 000 kr på dette vedlikeholdet.

Forefallende arbeid på museumsområdet ble utført, i sommer var det en gruppe asylanter som malte hagejerdet og flaggstang. Gavlvegger mot sør sør/vest på sjøbune er i dårlig forfatning og trenger ny kledning. Flekkefjord kommune har innhentet tilbud på dette, og vil sette i gang arbeide med utskifting av kledning i 2010.

Det er i gangsett en prosess for å komme i gang med gjenreising av "Krambua". Saken er til behandling i de kommunale organer. Målet er å komme i gang med Krambua for ferdigstillelse i 2010.

Forskning

I 2009 skrev avd.leder/konservator en artikkel i museets årbok. Det er søkt om prosjektmidler gjennom Fiskerinetverket til Fiskeri, Registrering og klassifisering av fiskeriredskaper.

Vest-Agder-museet har påtatt seg oppgaven med å se nærmere på hummer og makrellfisket. En oppgave som avdelingene i Mandal og Flekkefjord vil samarbeide om. Dette vil bli avsluttet i 2010, og vil kreve om lag 2 månedersverk.

Frivillig arbeid/venneforening

Vest-Agder-museet Flekkefjord har ikke egen venneforening, men har et utstrakt samarbeid med ulike lag og foreninger. De viktigste samarbeidspartnere i lokalmiljøet er: Musikkens Venner, Flekkefjord Husflidlag, Flekkefjord Kunstforening, Flekkefjord Historielag, Flekkefjord Hagelag og Flekkefjord Videregående skole.

Av andre museer og gallerier er Sørlandets Kunstmuseum, Agder Naturmuseum og Christiansand Kunstforening viktige samarbeidspartnere for Vest-Agder-museets avdeling i Flekkefjord.

I 2009 hadde Gullsmid Peersen og museet et samarbeid hvor Peersen i sine lokaler hadde utstilling med foto fra museets samling til Journalist T. Lid og museets samling med foto tatt av A.B. Wilse. Dette var utstillinger som ble svært godt besøkt. Innfor VAM er et samarbeid mellom avdelingene i Flekkefjord og Lista under utvikling. Begge avdelingene ser positivt på denne utviklingen. Museumsformidler har også samarbeidet med Torill Haugen ved Utsikten Kunstcenter i Kvinesdal

Kurs, konferanser, møter

Avd.leder/konservator har deltatt på 2 samlinger i Fiskerinetverket/Sjøfartsnettverket. Fiskerinetverket har søkt midler til prosjekt "Registrering og klassifisering av fiskeriredskaper - Outline". Hvor Vest-Agder-museet har fått ansvar for Makrell- og hummerfiske. Et prosjekt som avdelingene i Mandal og Flekkefjord samarbeider om. Dette avsluttes i løpet av 2010. Museumsformidler har deltatt på museumspedagogisk fagdag i Oslo. Museumsformidler har vært kursleder ved Lærerstevnet i Kristiansand. Avholdt workshop for pedagoger ved avdelingen i Flekkefjord.

Til representantskapet i Vest-Agder-museet IKS

REVISJONSBERETNING FOR 2009

Vi har revidert årsregnskapet for Vest-Agder-museet IKS for regnskapsåret 2009, som viser et netto driftsresultat på kr 707.131 og et regnskapsmessig mer/mindreforbruk på kr 0. Vi har også revidert de budsjettvedtak og disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet. Videre har vi revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet. Årsregnskapet består av driftsregnskap, kapitalregnskap, balanseregnskap og noteopplysninger. Lov om interkommunale selskaper med tilhørende regnskapsbestemmelser i forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god kommunal regnskapsskikk i Norge, er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet er avgitt av selskapets styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til kravene i lov om interkommunale selskaper.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god kommunal revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av selskapets økonomiforvaltning og den interne administrative kontroll. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for selskapets økonomiske stilling 31. desember 2009 og for resultatet i regnskapsåret i overensstemmelse med god kommunal regnskapsskikk i Norge
- de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet er i samsvar med budsjettvedtak, og at beløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god kommunal regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Kristiansand 2. juni 2010

Anne Helene Grunni

Anne Helene Grunni
registrert revisor

Postadr.:	Serviceboks 417, 4604 Kristiansand	Hovedkontor Kristiansand	Søgne	Songdalen	Vennesla
Kontoradr.:	Tollbodgt 6	Telefon: 38 07 27 00	Tlf 38 05 55 43	Tlf 38 18 33 33	Tlf 38 13 72 18
Org.nr.:	987 183 918	e-post: post.revisjonen@kristiansand.kommune.no			

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2009

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

<u>DRIFTSREGNSKAP</u>	Note	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2008
Salgsinntekter		3 134 436	2 419 000	2 689 723
Leieinntekter		9 450	0	6 750
Andre driftsinntekter		10 362	24 000	67 739
Tilskudd	2	31 713 082	28 722 000	29 219 818
Mva ref.krav drift-komp.		2 113 303	0	2 168 340
SUM DRIFTSINTEKTER		36 980 633	31 165 000	34 152 370
Driftsutgifter		8 331 372	6 412 000	6 977 051
Varekjøp		663 974	492 000	541 522
Lønn og sosiale utgifter		21 144 520	21 610 000	19 469 643
Endring premieavvik	8	271 105	0	-846 852
Forbruksvarer og tjenester		1 534 504	1 290 000	1 363 090
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler		1 194 292	930 000	1 422 056
Inventar og utstyr		666 555	400 000	1 541 306
Mva betalt komp.ordningen		2 051 053	0	2 168 340
Aktiviteter/prosjekter		641 123	512 000	489 172
Tap på fordringer		0	0	31 730
Avskrivninger		0	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER		36 498 498	31 646 000	33 157 058
Brutto driftsresultat		482 135	-481 000	995 312
Renteinntekter og utbytte		229 963	250 000	284 767
Sum eksterne finansinntekter		229 963	250 000	284 767
Renteutgifter og låneomkostninger		4 966	3 000	4 248
Avdrag på lån		0	0	0
Sum eksterne finansutgifter		4 966	3 000	4 248
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner		224 996	247 000	280 519
Motpost avskrivninger		0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT		707 131	-234 000	1 275 832
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	7	492 412	234 000	0
Bruk av bundet driftsfond				
Sum bruk avsetninger		492 412	234 000	0
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	7	0	0	29 413
Avsatt disposisjonsfond	7	0	0	1 246 419
Avsatt bundne driftsfond	7	1 199 543	0	0
Sum avsetninger		1 199 543	0	1 275 832
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk		0	0	0

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2009

KAPITALREGNSKAP

Alle beløp i hele kroner

	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2008
Utgifter			
Investeringer (inventar/utstyr)	311 250	0	0
Investeringer (bygg og anlegg)	0	0	0
Investering i EK innskudd KLP	33 661	0	29 413
Avsetning til fond	0	0	0
SUM FINANSIERINGSBEHOV	344 911	0	29 413
Finansiering			
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0
Bruk av tidligere avsetninger (fond)	344 911	0	29 413
SUM FINANSIERING	344 911	0	29 413

VEST-AGDER MUSEET IKS

HOVEDOVERSIKT BALANSEREGNSKAP

Alle beløp i hele kroner

	Note	Regnskap 2009	Regnskap 2008
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
* EK innskudd KLP		63 074	29 413
* pensjonsmidler	8	12 402 702	11 802 469
* avskrivbare driftsmidler	9	311 250	0
Sum anleggsmidler		12 777 026	11 831 882
B. Omløpsmidler			
* kasse/bank	3	7 972 429	5 597 085
* kundefordringer		237 395	143 897
* forskuddsbetalte kostnader		312 512	356 357
* premieavvik	8	545 699	816 804
* andre fordringer	4	2 009 064	2 597 422
Sum omløpsmidler		11 077 100	9 511 565
SUM EIENDELER		23 854 126	21 343 447
GJELD OG EGENKAPITAL			
C. Egenkapital			
* urørlig egenkapital	1	1 000 000	1 000 000
* bundne driftsfond	7	1 829 543	630 000
* disposisjonsfond	7	3 024 372	3 861 694
* kapitalkonto	10	-3 198 550	-1 998 837
Sum egenkapital		2 655 365	3 492 857
D. Gjeld			
* Langsiktig gjeld			
* Pensjonsforpliktelser	8	15 975 576	13 830 719
Sum langsiktig gjeld		15 975 576	13 830 719
* Kortsiktig gjeld			
* leverandørgjeld	5	1 833 745	571 312
* offentlig gjeld og feriepenger	5	3 241 317	3 414 519
* premieavvik	5	0	0
* annen kortsiktig gjeld	5	148 123	34 040
Sum kortsiktig gjeld		5 223 185	4 019 871
Sum gjeld		21 198 761	17 850 590
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		23 854 126	21 343 447

Flekkefjord, den 4 mai 2010

Marianne L. Nielsen
Daglig leder

Terje Damman
Styrets leder

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2009
Vest-Agder museet IKS

0 - Regnskapsprinsipper

Regnskapet er ført i henhold til forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper av 1999.

Regnskapet er basert på et finansielt orientert system med hovedvekt på anskaffelse og anvendelse av midler til drift og investering og hvordan disse aktivitetene er finansiert. Resultatet vises i form av en endring i arbeidskapitalen (omløpsmidler minus kortsiktig gjeld). Regnskap og budsjett skal baseres på det såkalte anordningsprinsippet: "Alle kjente utgifter/utbetalinger i året skal tas med drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes."

Alle inntekter og utgifter skal budsjetteres og regnskapsføres brutto. Det skal ikke gjøres fradrag for inntekter som direkte vedrører utgiftspostene.

Kasse og bankbeholdninger er oppført med virkelige beløp. Kortsiktige fordringer er oppført til pålydende. Anleggsmidler, dvs investeringer i faste eiendommer, anlegg, inventar og utstyr føres opp i balansen som eiendeler til anskaffelseskost. Tilskudd er ikke trukket fra. For å bli vurdert som en investering, må anskaffelsen ha en økonomisk levetid på minst 3 år, samt ha en anskaffelseskost på minst kr. 100.000. Avskrivninger føres både i driftsregnskapet og balansen. I driftsregnskapet føres avskrivninger som en driftsutgift og med en motpost før netto driftsresultat. Netto driftsresultat påvirkes således ikke av avskrivningene.

Avdrag på lån utgiftsføres i driftsregnskapet. Ekstraordinære avdrag føres i Kapitalregnskapet. Kortsiktig og langsiktig gjeld er oppført til pålydende.

Eiendeler og gjeld er vurdert i samsvar med regnskapsforskriftens §8 (bokført til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi). Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Aksjer er oppført til anskaffelseskost. Nedskrivning foretas til virkelig verdi dersom dette er påkrevd.

I henhold til Regnskapsforskriften er ikke varebeholdning tatt med som en eiendel i balansen.

1 - Eiere

Vest-Agder Fylkeskommune	kr 500 000	Sirdal kommune	kr 10 000
Kristiansand kommune	kr 200 000	Kvinesdal kommune	kr 10 000
Flekkefjord kommune	kr 50 000	Lindesnes kommune	kr 10 000
Farsund kommune	kr 50 000	Hægebostad kommune	kr 10 000
Mandal kommune	kr 50 000	Audnedal kommune	kr 10 000
Vennesla kommune	kr 50 000	Lyngdal kommune	kr 10 000
		Åseral kommune	kr 10 000
		Marnardal kommune	kr 10 000
		Søgne kommune	kr 10 000
		Songdalen kommune	kr 10 000
Sum innbetalt urørlig egenkapital	kr 1 000 000		

2 - Tilskudd

	2009	2008
Tilskudd fra Kultur- og Kirkedepartementet	kr 12 816 000	kr 12 276 000
Tilskudd fra Vest-Agder Fylke, Odderøya prosjekt	kr -	kr 700 000
Driftstilskudd fra Vest-Agder Fylke	kr 7 950 000	kr 7 260 000
Driftstilskudd fra Kommunene	kr 5 956 596	kr 5 385 599
Tilskudd Riksantikvaren	kr 1 607 000	kr 1 560 000
Tilskudd fra Jernbaneverket	kr 880 000	kr 1 000 000
KKD, vedlikehold bygninger	kr 700 000	kr -
Opplæring Veveri	kr 360 000	kr -
ABM Utvikling	kr 206 000	kr -
Stiftelsen UNI	kr 150 000	kr -
Vest-Agder Fylke, Porto Franco	kr 150 000	kr -
Norges Kulturvernforbund	kr 57 000	kr -
Tilskudd driftsfond	kr -	kr 246 000
Tilskudd fra andre	kr 880 486	kr 792 219
Totalt tilskudd	kr 31 713 082	kr 29 219 818

3 - Bankinnskudd

Bankinnskuddene pr 31.12.2009 utgjør kr. 7.874.565 Av dette er kr. 609.243 bundne skattetreksmidler.

4 - Andre fordringer

	2009	2008
Reise- og lønnsforskudd	kr 40 545	kr 96 420
Til gode fra kommunene	kr 1 191 617	kr -
Mva kompensasjon	kr 467 985	kr 287 027
Mellomregning med avdelingene	kr 308 917	kr 2 213 975
Sum andre fordringer	kr 2 009 064	kr 2 597 422

5 - Kortsiktig gjeld

Kortsiktig gjeld pr 31.12.2009 er oppført med kr. 5.223.185,-. Dette består av leverandørgjeld, offentlig gjeld og feriepenger samt mellomregning med Setesdalsbanen.

6 - Arbeidskapitalen

	Regnskap endring 2009	Regnskap endring 2008
BALANSEN		
OMLØPSMIDLER		
(1) Endring betalingsmidler	kr 2 375 344	kr 2 267 784
(2) Endring ihendehaverobligasjoner og sertifikater	kr -	kr -
(3) Endring kortsiktige fordringer	kr (538 705)	kr (1 524 567)
(4) Endring premieavvik	kr (271 105)	kr 816 804
(5) Endring i aksjer og andeler	kr -	kr -
(6) ENDRING OMLØPSMIDLER	kr 1 565 535	kr 1 560 021

6 - Arbeidskapitalen, forts

	Regnskap endring 2009		Regnskap endring 2008	
KORTSIKTIG GJELD				
(7) Endring kortsiktig gjeld	kr	1 203 314	kr	313 602
ENDRING ARBEIDSKAPITAL (linje 6-7)	kr	362 220	kr	1 246 419
DRIFT OG INVESTERING				
Korreksjon - direkte (innbet. av grunnkapital)	kr	-	kr	-
Endring av arbeidskapital i drift og investering	kr	362 220	kr	1 246 419
Endring av ubrukte lånemidler	kr	-	kr	-

7 - Fond	Urørlig egenkapital	Bundet driftsfond	Disposisjonsfond	Sum alle fond
Saldo 01.01.2009	kr 1 000 000	kr 630 000	kr 3 861 694	kr 5 491 694
Overført fra fond			kr (1 544 454)	kr (1 544 454)
Avsatt fond		kr 1 199 543	kr -	kr 1 199 543
Årets mindreforbruk			kr 707 131	
Saldo 31.12.2009	kr 1 000 000	kr 1 829 543	kr 3 024 371	kr 5 853 914

Disposisjonsfond

	Pr 01.01.2009	Årets mer-/ mindreforbruk	Overf. kapital regnskapet	Overf. bundet driftsfond	Pr 31.12.2009
Sjølingstad	kr 105 492	kr 468 236	kr -	kr -	kr 573 728
VAM Kristiansand	kr (168 043)	kr 493 051	kr -	kr (525 225)	kr (200 217)
Setesdalsbanen	kr 1 489 271	kr 22 132	kr (311 250)	kr (594 318)	kr 605 835
VAM Administrasjon	kr 2 621 226	kr (370 145)	kr (33 661)	kr (80 000)	kr 2 137 421
Lista	kr (470 343)	kr (52 241)	kr -	kr -	kr (522 584)
Mandal	kr (24 386)	kr (42 309)	kr -	kr -	kr (66 695)
Flekkefjord	kr 473 876	kr 43 269	kr -	kr -	kr 517 145
Gimle gård	kr (165 400)	kr 145 139	kr -	kr -	kr (20 261)
TOTALT	kr 3 861 694	kr 707 131	kr (344 911)	kr (1 199 543)	kr 3 024 371

Det bokførte akk. premieavviket medfører at disp. fondet til VAM adm ved utgangen av 2009 er kr 545.699 høyere enn om premieavviket ikke hadde blitt balanseført.

Bundet driftsfond

	Pr 01.01.2009	Overført til bundet driftsfond	Overført fra bundet driftsfond	Pr 31.12.2009
Sjølingstad	kr 630 000	kr -	kr -	kr 630 000
VAM Kristiansand	kr -	kr 525 225	kr -	kr 525 225
Setesdalsbanen	kr -	kr 594 318	kr -	kr 594 318
VAM Administrasjon	kr -	kr 80 000	kr -	kr 80 000
TOTALT	kr 630 000	kr 1 199 543	kr -	kr 1 829 543

8 - Pensjonsforpliktelser

Vest-Agder museet IKS har pensjonsordning for alle sine ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

De kommunale forskriftene fikk i 2002 nye bestemmelser for regnskapsføring av pensjon. Disse går i korthet ut på at de løpende utgifter i driftsregnskapet tilpasses et gjennomsnittsnivå basert på beregninger av netto pensjonskostnad. Forskjellen mellom betalt premie og netto pensjonskostnad utgjør premieavviket, som igjen gir resultatteffekt.

8 - Pensjonsforpliktelser, forts

Driftsresultatet for 2009 er svekket med kr. 816.804 inkl aga. pga premieavvik fra 2008 som er utgiftsført i 2009. Det er også i 2009 foretatt en aktuarberegning av premieavviket, pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene. Dette premieavviket har forbedret resultatet for 2009 med kr 545.699 inkl aga., som blir reversert i 2010.

Disposisjonsfondet for VAM adm er økt med sistnevnte kr 545.699, mens samme avdelings netto driftsresultat for 2009 er redusert med endringen på kr 271.105.

Pensjonsmidlene dekker foreløpig ikke de fremtidige pensjonsforpliktelser, da det er en underdekning på kr. 3.572.874 inkl arb.g.avgift. Underdekningen medfører en latent, fremtidig forpliktelse.

Årets netto pensjonsutgifter	
Beløp i kroner	KLP
Nåverdi årets pensjonsopptjening	kr 1 360 464
Renteutgifter av påløpt pensjonsforpliktelse	kr 826 719
Brutto pensjonsutgifter	kr 2 187 183
Forventet avkastning pensjonsmidler	kr -717 291
Netto pensjonsutgift	kr 1 469 892
Amortisert premieavvik fra 2008 inkl arbeidsgiveravgift	kr 816 804
Administrasjonsutgifter	kr 109 059
Netto pensjonsutgifter inkl. adm. utgifter og amortisert premieavvik	kr 2 395 755

Beregnet premieavvik	
Beløp i kroner	KLP
Innbetalt pensjonspremie (inkl adm)	kr 2 057 215
Oppbygging av adm. reserve og amortiseringspremie	kr 0
Netto pensjonsutgifter inkl. adm. utgifter ekskl amortisert premieavvik	kr 1 578 951
Premieavvik	kr 478 264
Arbeidsgiveravgift (14,1%)	kr 67 435
Premieavvik inkl arbeidsgiveravgift (14,1%)	kr 545 699

Pensjonsforpliktelse	
Beløp i kroner	KLP
Pensjonsforpliktelse 01.01	kr 14 059 895
Årets pensjonsopptjening	kr 1 360 464
Renteutgifter av påløpt pensjonsforpliktelse	kr 826 719
Utbetalte pensjoner	kr -647 841
Årets pensjonsopptjening, renter og utbetalinger	kr 1 539 342
Pensjonsforpliktelse 31.12. uten estimatavvik	kr 15 599 237
Amortisering estimatavvik - forpliktelse	-65 182
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12 - estimat	kr 15 534 055
Gjenstående amortisering - forpliktelser	kr 0
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12 - estimat full amortisering	kr 15 534 055

8 - Pensjonsforpliktelser, forts

Pensjonsmidler	
Beløp i kroner	KLP
Pensjonsmidler 01.01	kr 12 289 604
Årets forventede avkastning	kr 717 291
Årets premieinnbetaling ekskl adm. utgifter	kr 1 948 156
Årets utbetaling av pensjon	kr -647 841
Årets avkastning, premieinnbet., pensjonsutbetalinger	kr 2 017 606
Pensjonsmidler 31.12. uten estimatavvik	kr 14 307 210
Amortisering estimatavvik - midler	kr -1 904 508
Brutto pensjonsmidler 31.12 - estimat	kr 12 402 702
Gjenstående amortisering - midler	kr
Brutto pensjonsmidler 31.12 - estimat full amortisering	kr 12 402 702

Netto pensjonsforpliktelse	
Beløp i kroner	KLP
Netto pensjonsmidler/ -forpliktelser	kr 3 131 353
Arbeidsgiveravgift, 14,1%	kr 441 521
Netto pensjonsmidler/ -forpliktelser inkl arbeidsgiveravgift	kr 3 572 874

Aktive medlemmer	31
Antall pensjonister	12
Forventet avkastning	6,50 %
Diskonteringsrente	5,50 %
Forventet lønnsvekst	3,79 %
Forventet pensjonsregulering	3,79 %
AFP-uttak	Ikke oppgitt

9 - Anleggsmidler

Innkjøp av driftsmidler med innkjøpspris over kr. 100.000 og levetid på minst 3 år, skal føres i kapitalregnskapet og aktiveres/ avskrives i balansen.
Selskapet følger inndelingen av anleggsmidler og avskrivningsplan ihht regnskapsforskriftens § 8.

	Traktor	Setesdalsbanen
Ansk. kost 01.01	kr -	-
Tilgang i året	kr 311 250	-
Avgang i året	kr -	-
Akk. kostpris 31.12	kr 311 250	-
Akk avskr. 01.01	kr -	-
Årets avskrivninger	kr -	-
Bokført verdi 31.12	kr 311 250	-
Avskrivningssats	10,00 %	-

10 - Spesifisering av kapitalkonto

DEBET		KREDIT	
01.01.2009 Balanse (Underskudd i kapital)	1 998 837	01.01.2009 Balanse (Kapital)	
Debetposter i året:		Kreditposter i året	
Pensjonsforpliktelse	2 144 857	Investert i anleggsmidler	311 250
		Pensjonsmidler	600 233
		EK tilskudd pensjonsordning	33 661
31.12.2009 Balanse (Kapital)		31.12.2009 Balanse (Undersk)	3 198 550
SUM DEBET	4 143 694	SUM KREDIT	4 143 694

Noter for Vest-Agder museet IKS 2009

Foretaksnummer: 989 072 048

Noter for Vest-Agder museet IKS 2009

Foretaksnummer: 989 072 048

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2009

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	SUM ALLE AVDELINGER		Avdeling 0	
	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2009	Budsjett 2009
Salgsinntekter	3 134 436	2 418 523	0	0
Leieinntekter	9 450	0	0	0
Andre driftsinntekter	10 362	23 729	0	0
Tilskudd	31 713 082	28 721 673	0	0
Mva ref.krav drift-komp.	2 113 303	0	0	0
SUM DRIFTSINTEKTER	36 980 633	31 163 925	0	0
Driftsutgifter	8 331 372	6 411 518	0	0
Varekjøp	663 974	491 900	0	0
Lønn og sosiale utgifter	21 415 625	21 609 905	0	0
Forbruksvarer og tjenester	1 534 504	1 289 497	0	0
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	1 194 292	929 662	0	0
Inventar og utstyr	666 555	399 836	0	0
Mva betalt komp.ordningen	2 051 053	0	0	0
Aktiviteter/prosjekter	641 123	512 304	0	0
Tap på fordringer	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	36 498 498	31 644 622	0	0
Brutto driftsresultat	482 135	-480 697	0	0
Renteinntekter og utbytte	229 963	250 000	0	0
Sum eksterne finansinntekter	229 963	250 000	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	4 966	3 156	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	4 966	3 156	0	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	224 996	246 844	0	0
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	707 131	-233 853	0	0
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	492 412	233 853	0	0
Bruk av bundet driftsfond	0	0	0	0
Sum bruk avsetninger	492 412	233 853	0	0
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	0	0	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt bundne driftsfond	1 199 543	0	0	0
Sum avsetninger	1 199 543	0	0	0
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0	0	0

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2009

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Avd 2 Sjølingstad		Avd 3 VAM Kristiansand	
	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2009	Budsjett 2009
Salgsinntekter	1 125 666	891 233	352 977	335 000
Leieinntekter	2 800	0	0	0
Andre driftsinntekter	10 154	7 729	0	0
Tilskudd	4 765 344	4 347 535	7 806 035	6 719 081
Mva ref.krav drift-komp.	0	0	0	0
SUM DRIFTSINTEKTER	5 903 964	5 246 497	8 159 012	7 054 081
Driftsutgifter	872 518	550 372	1 818 432	1 667 000
Varekjøp	123 096	260 900	95 547	50 000
Lønn og sosiale utgifter	4 050 755	4 520 895	4 968 696	4 698 159
Forbruksvarer og tjenester	66 856	50 280	174 541	112 000
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	186 428	121 000	327 650	190 000
Inventar og utstyr	81 497	26 000	133 115	135 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0	0	0
Aktiviteter/prosjekter	54 685	1 800	147 409	80 000
Tap på fordringer	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	5 435 836	5 531 247	7 665 390	6 932 159
Brutto driftsresultat	468 128	-284 750	493 622	121 922
Renteinntekter og utbytte	108	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	108	0	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	0	800	571	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	0	800	571	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	108	-800	-571	0
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	468 236	-285 550	493 051	121 922
Brukt slik:				
Avsatt til/ bruk av disposisjonsfond	-468 236	285 550	32 174	-121 922
Bruk av bundet driftsfond	0	0	0	0
Sum bruk avsetninger	-468 236	285 550	32 174	-121 922
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	0	0	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt bundne driftsfond	0	0	525 225	0
Sum avsetninger	0	0	525 225	0
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0	0	0

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ARSREGNSKAP 2009

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Avd 4 Setesdalsbanen		Avd 5 VAM	
	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2009	Budsjett 2009
Salgsinntekter	1 147 895	1 000 000	11 604	0
Leieinntekter	0	0	0	0
Andre driftsinntekter	0	0	0	0
Tilskudd	4 384 744	4 379 943	7 821 595	7 324 804
Mva ref.krav drift-komp.	62 250	0	2 051 053	0
SUM DRIFTSINTEKTER	5 594 889	5 379 943	9 884 252	7 324 804
Driftsutgifter	1 961 383	1 420 400	1 834 536	1 549 500
Varekjøp	115 127	160 000	207 445	0
Lønn og sosiale utgifter	3 059 809	3 431 597	4 883 666	4 570 397
Forbruksvarer og tjenester	244 113	162 000	861 272	853 000
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	97 789	366 000	57 858	13 000
Inventar og utstyr	74 938	15 000	223 619	80 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0	2 051 053	0
Aktiviteter/prosjekter	19 285	0	361 623	400 000
Tap på fordringer	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	5 572 443	5 554 997	10 481 072	7 465 897
Brutto driftsresultat	22 446	-175 054	-596 819	-141 093
Renteinntekter og utbytte	0	0	229 855	250 000
Sum eksterne finansinntekter	0	0	229 855	250 000
Renteutgifter og låneomkostninger	314	0	3 180	2 000
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	314	0	3 180	2 000
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-314	0	226 675	248 000
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	22 132	-175 054	-370 145	106 907
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	572 186	175 054	450 145	-106 907
Bruk av bundet driftsfond	0	0	0	0
Sum bruk avsetninger	572 186	175 054	450 145	-106 907
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	0	0	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt bundne driftsfond	594 318	0	80 000	0
Sum avsetninger	594 318	0	80 000	0
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0	0	0

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ARSREGNSKAP 2009

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Avd 6 Lista		Avd 7 Mandal	
	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2008	Budsjett 2009
Salgsinntekter	321 282	93 000	58 425	28 240
Leieinntekter	6 250	0	0	0
Andre driftsinntekter	0	0	208	0
Tilskudd	1 679 717	1 400 000	1 651 524	1 351 512
Mva ref.krav drift-komp.	0	0	0	0
SUM DRIFTSINTEKTER	2 007 249	1 493 000	1 710 157	1 379 752
Driftsutgifter	525 860	278 000	625 562	383 197
Varekjøp	98 521	5 000	7 134	12 900
Lønn og sosiale utgifter	1 215 107	1 205 000	979 334	813 597
Forbruksvarer og tjenester	35 815	4 000	24 806	19 556
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	149 495	1 000	93 493	110 000
Inventar og utstyr	22 305	0	22 014	35 000
Mva betalt komp.ordningen	0	0	0	0
Aktiviteter/prosjekter	11 913	0	0	0
Tap på fordringer	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	2 059 016	1 493 000	1 752 343	1 374 250
Brutto driftsresultat	-51 767	0	-42 185	5 502
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	0	0	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	474	0	124	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	474	0	124	0
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-474	0	-124	0
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	-52 241	0	-42 309	5 502
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	52 241	0	42 309	-5 502
Bruk av bundet driftsfond	0	0	0	0
Sum bruk avsetninger	52 241	0	42 309	-5 502
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	0	0	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt bundne driftsfond	0	0	0	0
Sum avsetninger	0	0	0	0
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0	0	0

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2009

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

Alle beløp i hele kroner

DRIFTSREGNSKAP

	Avd 8 Flekkefjord		Avd 9 Gimle gård	
	Regnskap 2009	Budsjett 2009	Regnskap 2009	Budsjett 2009
Salgsinntekter	96 866	38 500	19 721	32 550
Leieinntekter	400	0	0	0
Andre driftsinntekter	0	16 000	0	0
Tilskudd	2 074 884	2 013 834	1 529 239	1 184 964
Mva ref.krav drift-komp.	0	0	0	0
SUM DRIFTSINTEKTER	2 172 150	2 068 334	1 548 960	1 217 514
Driftsutgifter	369 368	290 411	323 712	272 638
Varekjøp	15 228	0	1 876	3 100
Lønn og sosiale utgifter	1 329 593	1 253 749	928 665	1 116 511
Forbruksvarer og tjenester	104 362	71 161	22 739	17 500
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler	211 082	78 662	70 497	50 000
Inventar og utstyr	85 884	102 541	23 182	6 295
Mva betalt komp.ordningen	0	0	0	0
Aktiviteter/prosjekter	13 061	10 504	33 149	20 000
Tap på fordringer	0	0	0	0
Avskrivninger	0	0	0	0
SUM DRIFTSUTGIFTER	2 128 578	1 807 028	1 403 821	1 486 044
Brutto driftsresultat	43 572	261 306	145 139	-268 530
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	0	0	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	303	156	0	200
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	303	156	0	200
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-303	-156	0	-200
Motpost avskrivninger	0	0	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT	43 269	261 150	145 139	-268 730
Brukt slik:				
Avsatt til disposisjonsfond	-43 269	-261 150	-145 139	268 730
Bruk av bundet driftsfond	0	0	0	0
Sum bruk avsetninger	-43 269	-261 150	-145 139	268 730
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	0	0	0	0
Avsatt disposisjonsfond	0	0	0	0
Avsatt bundne driftsfond	0	0	0	0
Sum avsetninger	0	0	0	0
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk	0	0	0	0

Vest-Agder-museet IKS
 Odderøya 17
 4610 Kristiansand
www.vestagdermuseum.no

VESTAGDERMUSEET
årsmelding 2008